

HANDREIKING BEVORDERING IMPLEMENTATIE ARBOCATALOGUS IN MKB-BEDRIJVEN

Voorwoord

Samenvatting

1. Introductie

2. Algemene randvoorwaarden

3. Totstandkoming en onderhoud

4. Inhoud

5. Vorm

6. Doelgroepen

7. Implementatie

8. Lessen en voorbeelden

8a. Hoveniers

8b. Schoonmaak- en glazenwassers

8c. Metaalbewerking

8d. Architecten

8e. Kinderopvang

1 van 36

 www.stvda.nl

Uit onderzoek¹ van de Stichting van de Arbeid blijkt dat in meerdere branches, vooral in het midden- en kleinbedrijf, de arbocatalogus en de voorgestelde maatregelen weinig bekend zijn. De vertaling van de afspraken op sectorniveau naar daadwerkelijke uitvoering in mkb-bedrijven vraagt daarom extra aandacht van cao-partijen.

De Stichting van de Arbeid heeft een korte praktijkstudie laten uitvoeren naar wat het beste werkt om ook mkb-bedrijven (tot 250 werknemers) te bereiken met de arbocatalogus en de oplossingen voor arbeidsrisico's die daarin staan vermeld. Hierdoor neemt de bekendheid en de toepassing van de arbocatalogus in deze bedrijven toe en daarmee uiteindelijk ook het beschermingsniveau van werknemers, in combinatie met een gezonde bedrijfsvoering.

Hoe mkb-ondernemingen op een goede manier met de arbocatalogus kunnen worden bereikt, is afhankelijk van meerdere aspecten. Het vraagt niet alleen om een goede aansluiting op ervaren risico's in bedrijven en instellingen maar ook om passende oplossingen die (economisch en organisatorisch) uitvoerbaar zijn. Daarnaast is aandacht nodig voor een goede vorm van presenteren en implementeren. Een arbocatalogus is bij voorkeur digitaal beschikbaar met een logische opbouw. Naast gerichte ondersteuning (coaches en trainingen) blijkt ook een goede koppeling met een branche-RI&E (risico-inventarisatie en -evaluatie) succesvol.

Deze handreiking biedt aan cao-partijen en de opstellers van arbocatalogi diverse mogelijkheden om vanuit verschillende invalshoeken en verantwoordelijkheden een impuls te geven aan de implementatie van de arbocatalogus in mkb-bedrijven.

¹ Jan Heijink en Shirley Oomens (ITS, Radboud Universiteit Nijmegen), De werking van arbocatalogi: Evaluatie van het project arbocatalogi van de Stichting van de Arbeid, februari 2011

Leeswijzer

Door op één van de hoofdstukken in de taakbalk te klikken, komt u op de pagina over dit onderwerp:

Samenvatting

1. Introductie
2. Algemene randvoorwaarden
3. Totstandkoming, onderhoud en aanpassingen
4. Inhoud
5. Vorm
6. Doelgroepen
7. Implementatie
8. Lessen en voorbeelden:
 - 8a. Hoveniers
 - 8b. Schoonmaak- en glazenwassersbedrijf
 - 8c. Metaalbewerking
 - 8d. Architecten
 - 8e. Kinderopvang

Voorwoord	Samenvatting	1. Introductie	2. Algemene randvoorwaarden	3. Totstandkoming en onderhoud
4. Inhoud	5. Vorm	6. Doelgroepen	7. Implementatie	8. Lessen en voorbeelden
8a. Hoveniers	8b. Schoonmaak- en glazenwassers	8c. Metaalbewerking	8d. Architecten	8e. Kinderopvang

SAMENVATTING

In 2007 is de Arbowet gewijzigd en sindsdien is het mogelijk om per sector een arbocatalogus op te stellen voor arbeidsrisico's die in de sector voorkomen. Inmiddels zijn er meer dan 160 arbocatalogi opgesteld. Uit eerder onderzoek blijkt dat de bekendheid en daarmee het gebruik van de arbocatalogi achterblijft en dan vooral in mkb-bedrijven. Deze handreiking bevat tips voor sociale partners hoe het gebruik van de arbocatalogi in mkb-bedrijven kan worden vergroot.

Of de arbocatalogus een succesvol instrument is, is mede afhankelijk van het ambitieniveau op sectorniveau. Hierin zijn grofweg twee ambities te onderscheiden:

1. De arbocatalogus als instrument om te komen tot maatwerkafspraken in de sector, gericht op specifieke arborisico's in de sector.
2. De arbocatalogus als instrument om de arbeidsomstandigheden in de sector te verbeteren.

In het eerste geval zullen de inspanningen zich vooral richten op de inhoud van de catalogus en het onder de aandacht brengen van de arbocatalogus bij de gebruikers in de sector. In het tweede geval wordt daarnaast veel meer ondersteuning geboden bij de implementatie van de arbocatalogus en wordt de arbocatalogus gekoppeld aan een bredere inbedding van arbo binnen de sector.

Voor een effectieve aanpak is het belangrijk dat cao-partijen aandacht besteden aan alle elementen van de arbocatalogus. In onderstaand overzicht zijn per aandachtsgebied de belangrijkste tips opgenomen die in de handreiking zijn uitgewerkt.

Totstandkoming arbo- catalogus	<ul style="list-style-type: none"> Neem regie als sociale partners: ambitie vaststellen, kaders stellen, betrekken van gebruikers, borging van continuïteit, promotie van de arbocatalogus. Betrek gebruikers actief bij het ontwikkelen van de inhoud. Hiermee wordt draagvlak gecreëerd en worden mogelijkheden geboden om oplossingen te selecteren die passen in de bedrijven. Maak afspraken om de arbocatalogus regelmatig op inhoud, vorm en gebruik te evalueren. Dit helpt bij het verbeteren en optimaliseren.
Inhoud	<ul style="list-style-type: none"> Neem de belangrijkste risico's die in de sector voorkomen in de arbocatalogus op. Dit kunnen risico's zijn die veel voorkomen, of ernstige gevolgen hebben, of risico's die tot verzuim en/of ongevallen leiden of waar werknemers veel last van hebben. Maak de maatregelen en oplossingen zo simpel, praktisch en concreet mogelijk. Werk met een stappenplan of stroomschema als één concrete oplossing voor een risico niet mogelijk is. Dit vergemakkelijkt het proces om tot een goede oplossing te komen. Plaats oplossingen in de context. Geef tekst en uitleg over het doel van de maatregel. Zorg voor een inhoudelijk actuele arbocatalogus voor een (blijvende) goede aansluiting op de praktijk.

Voorwoord	Samenvatting	1. Introductie	2. Algemene randvoorwaarden	3. Totstandkoming en onderhoud
4. Inhoud	5. Vorm	6. Doelgroepen	7. Implementatie	8. Lessen en voorbeelden
8a. Hoveniers	8b. Schoonmaak- en glazenwassers	8c. Metaalbewerking	8d. Architecten	8e. Kinderopvang

<p>Vorm</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Maak gebruik van een website die vrij toegankelijk is en gebruikersvriendelijk. • Gebruik afbeeldingen, filmpjes en foto's voor het verduidelijken van de inhoud. • Controleer de website regelmatig op inhoud en correcte doorverwijzingen en externe links op de site. • Onderhoud de website. Een website is een dynamisch medium dat regelmatig moet worden beoordeeld op gebruiksvriendelijkheid. • Vergroot het bereik van de arbocatalogus door de inhoud op meerdere plekken te plaatsen dan wel te linken: in een oplossingenboek, arbo-cao, verbeterchecks, informatie in de branche-RI&E, etc.
<p>Doelgroepen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Focus op de diverse gebruikers in de praktijk. • Maak de informatie voor werknemers op maat zodat ze deze voor hun eigen werkplek kunnen toepassen. De werkgever is, naast de vakbond, or en pvt (indien aanwezig), vaak de meest directe weg om werknemers te bereiken. • Speel in op de triggers van de diverse groepen om aan de slag te gaan met de arbocatalogus, zoals het tegengaan van ziekteverzuim, de inhoud van de arbocatalogus gebruiken voor een werkoverleg of het beter kunnen voorbereiden op een inspectie.

<p>Communicatie- en implementatie-activiteiten</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Koppel de branche-RI&E aan de arbocatalogus voor een groter bereik. • Stel een budget vast voor de communicatie- en implementatieactiviteiten. • Stel een communicatieplan op voor een langere periode (bijvoorbeeld twee à drie jaar) met een prikkelende boodschap, waarin effectief gebruik wordt gemaakt van (bestaande) informatiekanaalen, organiseer regelmatig communicatiemomenten. • Stem het communicatieplan af met de uiteindelijke doelgroep. • Ondersteun communicatie in de bedrijven over de inhoud van de arbocatalogus met ondersteunend materiaal. • Bied ondersteuning aan voor de diverse gebruikers, zoals workshops, voorlichtingsbijeenkomsten, trainingen, telefonisch advies. Een koppeling met andere verplichtingen als de branche-RI&E en de preventiemedewerker maakt het sterker. • Bied ondersteuning aan op bedrijfsniveau, bijvoorbeeld in de vorm van coaches en ambassadeurs. • Praat met opleidingsinstellingen (zowel vakopleidingen als hr-gerichte opleidingen) over het bestaan en het belang van de arbocatalogus voor veilig en gezond werken.
--	---

Een goede implementatie van de arbocatalogus blijft maatwerk

Het effectief en efficiënt implementeren van de arbocatalogus is en blijft maatwerk, met de eigen sector of het bedrijf als vertrekpunt. Ter inspiratie zijn verschillende aanpakken opgenomen die één of meerdere elementen bevatten om een succesvolle implementatie te vergroten. In elk voorbeeld wordt de context beschreven en welke implementatie-activiteiten zijn ingezet.

De volgende voorbeelden zijn opgenomen:

- Hoveniers: arboheffing en koppeling RI&E zorgen voor bekendheid en gebruik arbocatalogus.
- Schoonmaak- en glazenwassersbedrijf: elkaar versterkende instrumenten.
- Metaalbewerking: de verbetercheck als spil voor arbo.
- Architecten: bundelen van expertises voor de arbocatalogus.
- Kinderopvang: doelgroepenbeleid en het inzetten van verschillende implementatiekanalen.

Voorwoord	Samenvatting	1. Introductie	2. Algemene randvoorwaarden	3. Totstandkoming en onderhoud
4. Inhoud	5. Vorm	6. Doelgroepen	7. Implementatie	8. Lessen en voorbeelden
8a. Hoveniers	8b. Schoonmaak- en glazenwassers	8c. Metaalbewerking	8d. Achitecten	8e. Kinderopvang

1. INTRODUCTIE

In 2007 is de Arbowet gewijzigd en sindsdien is het mogelijk om per sector een arbocatalogus op te stellen voor arbeidsrisico's die in de sector voorkomen. Het is een instrument voor werkgevers en werknemers(-vertegenwoordigers) voor het realiseren van een veilige en gezonde werkomgeving. Inmiddels zijn meer dan 160 arbocatalogi opgesteld. Uit eerder onderzoek¹ blijkt dat de bekendheid en daarmee het gebruik van de arbocatalogi achterblijft en dan vooral in mkb-bedrijven. In opdracht van de Stichting van de Arbeid hebben a-advies en Basis & Beleid in het kader van het vervolgproject arbocatalogi deze handreiking opgesteld. De handreiking geeft tips aan sociale partners, werkgevers en werknemers op welke manier er met een paar aanpassingen meer en beter gebruik kan worden gemaakt van de arbocatalogus.

Doel en inhoud van de arbocatalogus

De Arbowet vermeldt aan welke verplichtingen (doelvoorschriften) voor veilig en gezond werken moet worden voldaan. In de arbocatalogus staat hoe dat kan worden gedaan, voorzien van methoden en oplossingen die passen in de branche. Het geeft de mogelijkheid om maatwerk te bieden. De werkgever blijft zelf verantwoordelijk voor een veilige en gezonde werkomgeving voor zijn werknemers. Hiervoor kan de werkgever passende oplossingen uit de arbocatalogus selecteren maar ook andere maatregelen die het best passen bij de bedrijfsspecifieke situatie.

Werkgever in de metaal:

“Als je kwaliteit wilt leveren, hoort het veilig en gezond werken er gewoon bij. Maar in de uitvoering moet het wel praktisch blijven.”

Een arbocatalogus wordt opgesteld door de werkgevers- en werknemersvertegenwoordigers in een branche. De verantwoordelijkheid voor de inhoud en bekendmaking van de arbocatalogus ligt bij sociale partners in de sector. De

¹ Jan Heijink en Shirley Oomens (ITS, Radboud Universiteit Nijmegen), De werking van arbocatalogi: Evaluatie van het project arbocatalogi van de Stichting van de Arbeid, februari 2011

Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid (I-SZW) toetst of de arbocatalogus begrijpelijk en logisch is en of de inhoud niet in strijd is met de wet. Daarnaast toetst I-SZW of de arbocatalogus beschikbaar en bekend is bij werkgevers en werknemers in de betreffende branche. Als een arbocatalogus positief is getoetst (=goedgekeurd) vormt de inhoud het uitgangspunt bij de inspecties door I-SZW in de bedrijven.

Implementatie van de arbocatalogi

De bekendheid en daarmee het gebruik van de arbocatalogus in met name mkb-bedrijven (tot 250 werknemers) blijft achter ten opzichte van grotere ondernemingen. Dit geldt zeker voor de bedrijven tot tien werknemers. In deze bedrijven is weinig tot geen middenkader aanwezig en bestaat er geen apart georganiseerd personeelsbeleid.

Grote onbekendheid met de arbocatalogus

Uit onderzoek van *ITS* (2011) blijkt dat bijna 80% van de ondernemingen met minder dan tien werknemers niet bekend is met het bestaan van de arbocatalogus in de sector. Ook is er in deze ondernemingen vaak geen RI&E opgesteld. In ondernemingen met tien tot 49 werknemers is 43% onbekend met de arbocatalogus; in ondernemingen met meer dan 250 werknemers is dat 23%.

De opzet van de handreiking

Voor het opstellen van de handreiking zijn diverse arbocatalogi onderzocht en sociale partners en de gebruikers van de arbocatalogus geïnterviewd. De verkregen informatie en inzichten zijn in deze handreiking gerubriceerd naar algemene randvoorwaarden, tips over de vorm, inhoud, totstandkoming, doelgroep en implementatie. Ter inspiratie zijn vijf voorbeelden van diverse aanpakken opgenomen die op één of meerdere aspecten succesvol uitpakken voor mkb-bedrijven in deze sectoren.

Voorwoord	Samenvatting	1. Introductie	2. Algemene randvoorwaarden	3. Totstandkoming en onderhoud
4. Inhoud	5. Vorm	6. Doelgroepen	7. Implementatie	8. Lessen en voorbeelden
8a. Hoveniers	8b. Schoonmaak- en glazenwassers	8c. Metaalbewerking	8d. Architecten	8e. Kinderopvang

2. ALGEMENE RANDVOORWAARDEN VOOR EEN SUCCESVOLLE IMPLEMENTATIE VAN DE ARBOCATALOGUS

Het doel van de arbocatalogus is om aan werkgevers en werknemers(-vertegenwoordigers) maatwerk te bieden en voor de branche de best passende maatregelen te selecteren die bijdragen aan veilig en gezond werken. Naast een goede inhoud en vorm van de arbocatalogus, alsook een goed proces om hiertoe te komen is een aantal algemene randvoorwaarden belangrijk voor een succesvolle implementatie.

Commitment sociale partners

In veel vooral kleine ondernemingen is arbo meestal niet het eerste aandachtspunt van werkgevers en werknemers. Dit vraagt om een aanpak waarin arbo en de arbocatalogus blijvend onder de aandacht worden gebracht en er sprake is van blijvende actie op het gebied van communicatie en implementatie vanuit sociale partners. Enkel het ontwikkelen van een arbocatalogus volstaat niet om te zorgen voor daadwerkelijke implementatie in de bedrijven.

Om te zorgen dat een arbocatalogus daadwerkelijk bekend is en gebruikt wordt in mkb-bedrijven, is eigenaarschap en commitment nodig van sociale partners op sectorniveau. Het gaat hierbij om betrokkenheid, geld en tijd; niet alleen voor een inhoudelijk actuele arbocatalogus maar ook voor een goede vorm, periodieke communicatie-activiteiten en ondersteuning bij het gebruik van de arbocatalogus.

Werkgeversvertegenwoordiger:

“De vertegenwoordigers van cao-partijen die bij ons voor arbo verantwoordelijk zijn, werken al meer dan tien jaar samen aan dit thema. Alle vertegenwoordigers hebben persoonlijk wat met arbo en zijn gemotiveerd om samen oplossingen te vinden die passen bij de sector. Deze gemeenschappelijke basis helpt enorm om het thema echt verder te brengen.”

Tips voor de organisatie rond de totstandkoming, communicatie en implementatie

Een goede arbocatalogus en gebruik daarvan vraagt een goede organisatie van de benodigde activiteiten. In de praktijk wordt dit op diverse manieren georganiseerd:

- Via een paritair sectorinstituut als Arbouw, het Sectorinstituut Transport en Logistiek of Stigas (gecertificeerde arbodienst voor de agrarische en groene sectoren), met medewerkers die gespecialiseerd zijn in de arbeidsomstandigheden in de sector.
- Voor specifieke onderdelen wordt externe deskundigheid ingehuurd, zoals inhoudelijke expertise voor het uitvoeren van onderzoek en voor communicatieactiviteiten. In de praktijk wordt hiervoor een combinatie van deskundigen ingeschakeld op freelancebasis.
- Wat voor een sector efficiënt is, is afhankelijk van de aanwezige infrastructuur in de sector, beschikbare middelen en gewenste flexibiliteit. Het is altijd belangrijk dat sociale partners regie houden in combinatie met een goede afstemming en aansluiting met de gebruikers. Op die manier wordt voorkomen dat het een instrument voor deskundigen wordt.

Inspectie SZW toetst en controleert

Als de arbocatalogus door I-SZW positief is getoetst¹ vormen de richtlijnen uit de arbocatalogus het uitgangspunt voor het toezicht en de handhaving in de bedrijven.

Mkb-werkgevers hebben vooral behoefte aan duidelijkheid: welke richtlijnen moeten ze volgen om te voldoen aan de Arboret en om werknemers gezond en veilig te kunnen laten werken? In de praktijk komt het voor dat er bij de controles van I-SZW interpretatieverschillen zijn over de regels in de arbocatalogus. Hierdoor weten werkgevers nog steeds niet goed waar ze aan toe zijn. Om interpretatieverschillen bij het toezicht te voorkomen is het daarom belangrijk dat de inhoud van de arbocatalogus eenduidig is en niet voor meerdere uitleg vatbaar. Hierbij kan het nuttig zijn om, als daar vooraf ruimte voor is, de inhoud op voorhand af te stemmen met de Inspectie SZW.

Mkb-werkgever:

“Er zijn veel regels en wetten rondom arbo. Het belang van arbo is hierdoor wel bij mij doorgedrongen. Het is fijn dat de arbocatalogus er is; zo weet ik wat ik moet doen om te voldoen aan alle normen.”

-
- 1 Nieuwe, gewijzigde, geactualiseerde of aangevulde arbocatalogi worden door I-SZW getoetst op de volgende punten:
- Is beschreven voor welke sector/groep bedrijven/beroepsgroep de arbocatalogus is bedoeld?
 - Zijn de vertegenwoordigende opstellers representatief voor de werkgevers en werknemers in deze sector of groep bedrijven?
 - Is de catalogus beschikbaar voor en bekend bij alle werkgevers en werknemers in de betreffende sector, groep bedrijven of beroepsgroep?
 - Wordt bij navolging van de inhoud van de arbocatalogus aan de doelvoorschriften van de Arboretwetgeving voldaan? Dit punt wordt met een zogeheten quick scan getoetst.
 - Is de catalogus begrijpelijk, logisch en niet strijdig met de wet?

Ambitie en totaalaanpak bepalen de effectiviteit

Of een arbocatalogus daadwerkelijk wordt gebruikt, is afhankelijk van meerdere factoren zoals commitment van sociale partners, inhoud en vorm van de arbocatalogus, focus op doelgroep, communicatie en ondersteunende implementatieactiviteiten. Het is belangrijk om aan al deze elementen aandacht te besteden. De verschillende elementen versterken elkaar en bepalen de uiteindelijke effectiviteit.

Uit de praktijk

In de metaal is de arbocatalogus opgenomen in ‘5xbeter - IJzersterk voor veilig werk’. De arbocatalogus wordt opgesteld door de vijf sociale partners in de metaal- en metaalbewerking. Er is een regiegroep voor de algemene lijnen met een duidelijk commitment voor de inhoud en het bevorderen van het gebruik van de arbocatalogus:

- Per risico is er een verbetercheck, een toolbox met informatiemateriaal dat kan worden gebruikt voor toolboxmeetings, factsheets met achtergrondinformatie en mogelijke oplossingen en brochures.
- Op de website is alle informatie te vinden, wordt gebruik gemaakt van foto’s en filmpjes en zijn documenten eenvoudig te downloaden of op te vragen. Er is een focus op passend taalniveau door geen moeilijke woorden te gebruiken, filmpjes te gebruiken en veel beeldmateriaal.
- Een aantal instrumenten is specifiek gericht op werknemers, vaak iets vereenvoudigd en afgestemd op de werkplek van de werknemers en de aanspreekvorm is anders.
- De arbocatalogus richt zich op werkgevers en werknemers.
- In de branche-RI&E is een directe link met de verbeterchecks.
- De inzet van verbetercoaches voor communicatie en ondersteuning in de bedrijven.
- Jaarlijks wordt een week van de veiligheid en een congres over veiligheid georganiseerd.

- Er bestaat een verbeterlijn voor telefonisch advies.
- Via de voorlichtingscampagne '5xbeter - IJzersterk voor veilig werk' en de inzet van verbetercoaches is dit instrumentarium bekend gemaakt bij werkgevers en werknemers.

Uit onderzoek* blijkt dat 87% van de werkgevers bekend is met de campagne van '5xbeter - IJzersterk voor veilig werk'.

* Eindrapport evaluatie '5xbeter - IJzersterk voor veilig werk', onderzoeksbureau Bartels, 2014

Of de arbocatalogus een succesvol instrument is, is mede afhankelijk van het ambitieniveau op sectorniveau. Hierin zijn grofweg twee ambities te onderscheiden.

1. De arbocatalogus als instrument om te komen tot maatwerkafspraken in de sector, gericht op specifieke arborisico's in de sector.
2. De arbocatalogus als instrument om de arbeidsomstandigheden in de sector te verbeteren.

Bij de eerste ambitie richt de arbocatalogus zich met name op de inhoud: het vertalen van verplichtingen uit de Arbowet die onduidelijk zijn of knelpunten opleveren in de uitvoering. Met het bieden van maatwerkafspraken wordt ingezet op het bieden van oplossingen die specifiek en realistisch zijn voor de ondernemingen in de sector. Communicatie richt zich veelal op het onder de aandacht brengen van de arbocatalogus zodat werkgevers en werknemers de informatie kunnen vinden en gebruiken. Dit gebeurt bijvoorbeeld door middel van nieuwsbrieven en voorlichtingsbijeenkomsten.

De tweede ambitie gaat veel verder. Het streven om het arbeidsomstandigheden niveau te verhogen vraagt – naast een inhoudelijke en vormtechnisch goede arbocatalogus – een gerichtere communicatieaanpak en ondersteuning in de implementatie. De vijf beschreven sectoren in deze handreiking hebben allemaal deze verdergaande ambitie. De arbocatalogus wordt in deze sectoren gekoppeld aan een bredere inbedding van arbo binnen de sector: de arbocatalogus wordt bijvoorbeeld gekoppeld aan de branche-RI&E, arbo wordt ingebed in (vak-)opleidingen en bijeenkomsten, en arbo-afspraken worden opgenomen in de cao. Dit

vraagt van sociale partners een langdurig commitment en meer investering. Veel sociale partners in de beschreven sectoren stellen dat zonder deze inbedding de arbocatalogus minder bekend zou zijn en minder gebruikt zou worden.

Evalueer regelmatig de opzet en inhoud van de arbocatalogus

Een regelmatige evaluatie van de arbocatalogus helpt bij het verbeteren en optimaliseren van de arbocatalogus. Bij het up-to-date houden van de arbocatalogus gaat het niet alleen om de inhoud maar ook om de wijze van presenteren, met name als de site is aangevuld met nieuwe risico's, oplossingen en voorbeelden. Evalueren biedt de mogelijkheid om op basis van ervaringen de arbocatalogus te verbeteren. In de kinderopvang bleek op basis van de evaluatie dat er behoefte was aan een doelgroepenpak: de informatie meer op maat voor de verschillende typen gebruikers.

In de schoonmaak bleek de ontwikkelde werkdrukmeter nog onvoldoende gebruikt te worden. Het instrument is gebruiksvriendelijker gemaakt en wordt nog meer onder de aandacht gebracht.

Tips voor het uitvoeren van een evaluatie

- Geef gebruikers (werkgevers, werknemers, or-/pvt-leden, arboverantwoordelijken, etc.) de mogelijkheid om makkelijk hun wensen voor verandering door te geven, bijvoorbeeld door een feedbackformulier op de site van de arbocatalogus.
- Spreek een jaarlijks moment af met de mensen die verantwoordelijk zijn voor de arbocatalogus om door te spreken of de catalogus inhoudelijk nog actueel is en welke wijzigingen/aanpassingen nodig dan wel gewenst zijn.
- Vraag de gebruikers wat zij van de inhoud van de arbocatalogus en de opzet van de website van de arbocatalogus vinden en welke wensen er zijn voor verbetering. Dit kan door het uitzetten van een vragenlijst per e-mail tot aan het organiseren van klankbordgroepen.

- Schakel een deskundige in voor het uitvoeren van een onderzoek naar de website hoe een en ander aansprekend kan worden ingericht vanuit het perspectief van de gebruiker.

Adviseur technische groothandel:

“In de afgelopen jaren is zoveel nieuwe informatie toegevoegd dat de site nu niet meer overzichtelijk is en duidelijk is wat een voorbeeld is en wat verplichtend is. Dit gaan we in de nieuwe site helemaal aanpassen.”

Een actuele arbocatalogus is een randvoorwaarde voor gebruik

Voor een (blijvende) goede aansluiting op de praktijk is het belangrijk dat de arbocatalogus inhoudelijk actueel is en wordt aangepast aan nieuwe inzichten, ontwikkelingen en ervaringen.

Denk hierbij aan:

- veranderende wet- en regelgeving.
- (technologische) ontwikkelingen, waardoor de werkzaamheden in een sector kunnen veranderen. Zo worden nu veel vaker zonnepanelen geïnstalleerd dan een aantal jaren geleden en wordt er in een aantal sectoren intensiever gebruik gemaakt van de tablet en smartphone. Aan deze ontwikkelingen zijn bepaalde risico's verbonden.
- veranderingen in de 'stand der techniek'. Met nieuwe machines, werkwijzen, hulpmiddelen en beschermingsmiddelen kunnen de arbeidsrisico's op een betere wijze worden verkleind of verdwijnen.
- ervaringen uit de praktijk. Het tonen van goede ervaringen/voorbeelden maakt een oplossing realistischer dan een theoretisch voorbeeld. Op basis van opgedane ervaringen kan de inhoud worden aangescherpt of aangevuld.

3. AANDACHTSPUNTEN BIJ TOTSTANDKOMING, ONDERHOUD EN AANPASSINGEN VAN DE ARBOCATALOGUS

Het kost tijd om een arbocatalogus te ontwikkelen. Daarnaast vraagt een arbocatalogus ook onderhoud en aanpassingen bij veranderende inzichten en omstandigheden. Het maken en aanpassen van een arbocatalogus is vaak een proces waarbij meerdere partijen betrokken zijn zoals de cao-partijen zelf, deskundigen en gebruikers. Er kunnen verschillende belangen zijn en verschillende wensen, zowel ten aanzien van de knelpunten waar de arbocatalogus op inspeelt als de normen die worden opgesteld en oplossingen die eraan worden gekoppeld. Het vraagt tijd en overleg om te komen tot een gedragen arbocatalogus die goed toepasbaar is in de sector.

Stem de inhoud af met gebruikers

Een goede arbocatalogus is gericht op normen en oplossingen die zorgdragen voor een veilige en gezonde werkomgeving. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de nieuwste (wetenschappelijke) inzichten en (technologische) mogelijkheden. In een arbocatalogus wordt de stand der techniek beschreven voor de eigen sector. Dit vraagt extra aandacht voor mkb-bedrijven omdat oplossingen die een aanzienlijke investering vragen, sneller een grote drempel vormen voor het toepassen ervan. Het risico is dan dat er niets verandert en niet wordt voldaan aan richtlijnen uit de Arbowet. Door het actief betrekken van werkgevers, arboverantwoordelijken en werknemers(-vertegenwoordigers) uit de bedrijven, kunnen maatregelen worden geselecteerd die passen bij de werkwijze en mogelijkheden in de sector. Hiermee wordt draagvlak gecreëerd en wordt aangetoond dat oplossingen mogelijk zijn.

*Beleidssecretaris Nederlandse ondernemersvereniging afbouwbedrijven:
“In elke werkgroep zit, naast een procesbegeleider en een jurist, altijd een aantal ondernemers; niet alleen om te toetsen of een oplossing kan werken maar ook voor het dragen van besluiten. Zo hebben we al een aantal mooie oplossingen kunnen selecteren die ook daadwerkelijk worden gebruikt.”*

Tips en aandachtspunten voor het afstemmen van de inhoud met gebruikers

- Als werkgevers- of werknemersvertegenwoordiger is het vaak lastig de praktijk en werkwijzen in de organisatie echt te doorzien. Het risico bestaat dat de inhoud te abstract wordt en niet is toegespitst op de omstandigheden en gebruiken in de onderneming. Geef gebruikers de kans om een daadwerkelijke bijdrage te leveren en vul niet te veel in.
- Betrek de doelgroepen die met de arbocatalogus bereikt moeten worden in het proces. Werkgevers en werknemers kunnen met verschillende oplossingen komen en hebben verschillende invalshoeken.
- Het betrekken van gebruikers kan goed samengaan met het betrekken van experts bij het opstellen van de arbocatalogus. Ze kunnen elkaar goed aanvullen door hun verschillende expertises, invalshoeken en ervaringen.
- Sluit aan op taalgebruik in de bedrijven. Gebruik hiervoor de specifieke woorden die gebruikers hanteren. Zo wordt de arbocatalogus toegankelijker.

Voorwoord	Samenvatting	1. Introductie	2. Algemene randvoorwaarden	3. Totstandkoming en onderhoud
4. Inhoud	5. Vorm	6. Doelgroepen	7. Implementatie	8. Lessen en voorbeelden
8a. Hoveniers	8b. Schoonmaak- en glazenwassers	8c. Metaalbewerking	8d. Architecten	8e. Kinderopvang

Uit de praktijk: De inzet van klankbordgroepen voor het opstellen van de arbocatalogus transport en logistiek

Highlights van de aanpak:

- Vanuit werkgeverszijde zijn klankbordgroepen georganiseerd om input te geven voor de inhoud van de arbocatalogus. De kennis zit met name bij deze bedrijven. Er zijn klankbordgroepen georganiseerd voor de verschillende typen vervoer (deelmarkten) en een klankbordgroep voor het generieke deel van de arbocatalogus.
- Vanuit vakbond FNV Bondgenoten is een enquête uitgezet en een klankbordgroep ingesteld. Dit is gedaan met twee redenen:
 - 1) Voor het opstellen van een arbocatalogus die te gebruiken is door willekeurige werknemers.
 - 2) Om te zorgen dat werknemers zelf verantwoordelijkheid kunnen en willen dragen voor gezonde en veilige werkomstandigheden.
- Rol van Gezond Transport, onderdeel van het Sectorinstituut Transport en Logistiek als procesbegeleider en expert: met de klankbordgroepen van werkgevers en werknemers komen tot inhoudelijke instemming. Het sectorinstituut heeft voorstellen gedaan en daarbij een formulering gemaakt, luisterend naar twee kanten. Voor één onderwerp (fysieke belasting bij een deelmarkt) is een aanvullend onderzoek gedaan dat is gepresenteerd aan werkgevers en werknemers samen.

Expert arbeid en gezondheid:

“In het begin wilde ik veel meer opnemen in de arbocatalogus, zoals elke deskundige altijd wil. Maar ik ben uiteindelijk blij dat werkgevers en werknemers samen nadenken over risico’s en hiervoor mogelijke oplossingen zoeken. Zelf de discussie erover aangaan, zelf een beslissing erover nemen. Wij kunnen als experts wel denken ‘Er zijn technische mogelijkheden’ maar het gaat erom wat voor hen haalbaar is.”

Betrokkenheid sociale partners zorgt voor continuïteit

Bij het opstellen van de arbocatalogus zijn vaak inhoudelijk deskundigen betrokken. Zij vervullen veelal een belangrijke rol in de procesbegeleiding en de inhoudelijke kennis over risico’s, normen en regels, arbeidshygiënische strategie en mogelijke oplossingen. Externe deskundigen zijn echter geen eigenaar van de arbocatalogus; dat zijn en blijven de sociale partners.

Sociale partners kunnen op verschillende manieren betrokken zijn maar minimaal op regieniveau voor:

- het bepalen van het kader voor de arbocatalogus: de risico’s, vorm van het instrument, in te zetten communicatie-instrumenten en geboden ondersteuning;
- het breder kijken dan de arbocatalogus: hoe vinden we het arbeidsomstandighedeniveau in de sector, willen we dit niveau verhogen, willen de werkgevers dit ook, hoe kunnen we dit vergroten, welke andere instrumenten zijn er?
- het betrekken van gebruikers (werkgevers, werknemers, arboverantwoordelijken en or-/pvt-leden) bij de totstandkoming van de arbocatalogus en activiteiten die zijn gericht op communicatie en implementatie;
- het borgen van continuïteit door communicatie-activiteiten, onderhouden van de arbocatalogus, uitbreiden, etc.
- het bespreken van de arbocatalogus op verschillende overlegtafels en het promoten ervan in het netwerk.

Koppeling met de cao

In cao’s wordt op verschillende manieren aandacht gegeven aan arbozaken. In sommige sectoren is er zelfs een aparte arbo-cao. In de cao’s zijn over arbo veel verschillende typen maatregelen opgenomen. Een belangrijke, gemeenschappelijke deler is een verwijzing naar de arbocatalogus en de RI&E. Er wordt dan ver-

wezen naar de arbocatalogus en de RI&E voor een verdere, praktische uitwerking op sectorniveau van arbeidsomstandigheden en preventie van verzuim.

Door in de cao naar de arbocatalogus te verwijzen, wordt de bekendheid van de arbocatalogus vergroot. Daarnaast is in sommige cao's ook aangegeven welke afspraken in de arbocatalogus verplicht zijn. Dit geldt als een belangrijke prikkel voor werkgevers om aan de slag te gaan met maatregelen uit de arbocatalogus.

In sommige sectoren is geen koppeling gemaakt met de cao, zoals in de metaal-sector met **'5xbeter - Uzersterk voor veilig werk'**. De focus en de activiteiten zijn gericht op het verbeteren van de arbeidsomstandigheden. De opzet is zo ingericht dat werkgevers en werknemers via andere kanalen worden geïnformeerd over de verbetermogelijkheden.

Uit de praktijk: De arbocatalogus in de cao Kinderopvang

Artikel 8.1

ARBEIDSOMSTANDIGHEDEN

1. Partijen bij deze cao zijn een arbocatalogus kinderopvang overeengekomen. De werkgever voert een arbeidsomstandighedenbeleid met behulp van de maatregelen en instrumenten uit de arbocatalogus kinderopvang (versie 1 mei 2010 en te vinden op www.fcb.nl). De or of pvt of bij het ontbreken hiervan het personeel heeft instemmingsrecht ten aanzien van alle beleidsbesluiten op dit terrein.

4. AANDACHTSPUNTEN BIJ DE INHOUD VAN DE ARBOCATALOGUS

In de arbocatalogus staan verschillende methoden en oplossingen beschreven die cao-partijen hebben vastgesteld om aan de voorschriften van de Arbowet te voldoen.

Het gebruik van de arbocatalogus wordt bevorderd als de inhoud van de arbocatalogus aansluit op veelvoorkomende risico's in de sector. Het is bijvoorbeeld niet zinnig om in een arbocatalogus aanvullende maatregelen vast te stellen over zwangere werknemers voor een sector waarin bijna alleen mannen werkzaam zijn zoals de afbouw, of regels op te nemen over beeldschermwerk waar mensen vooral buiten werken, zoals bij de hoveniers.

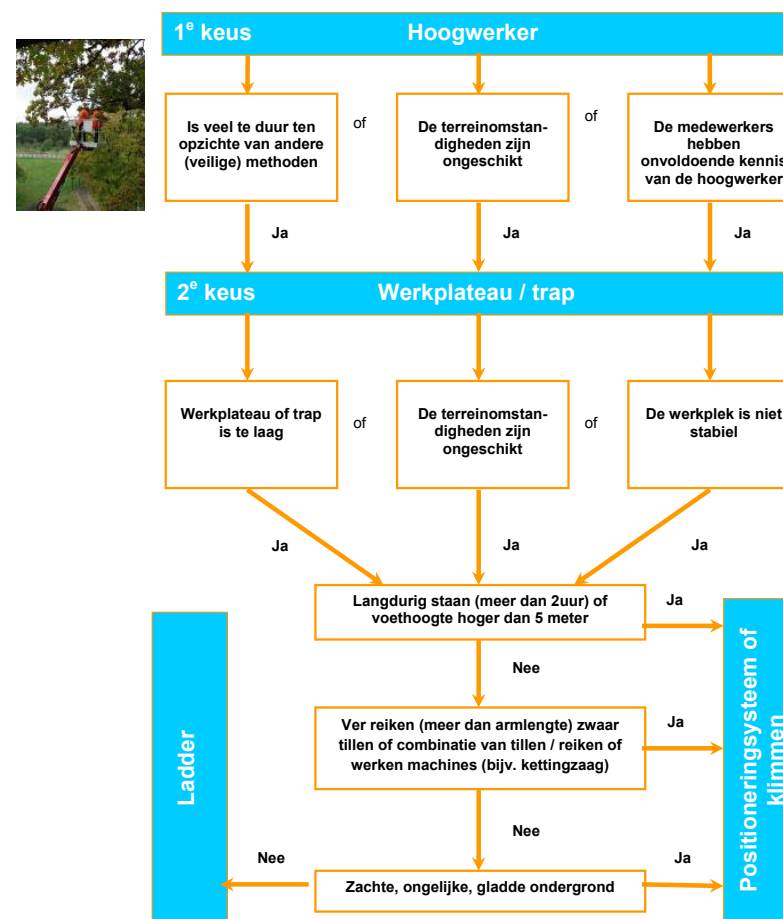
Voor een goede aansluiting op de (mkb-)praktijk zijn de volgende aandachtspunten belangrijk:

- Neem de belangrijkste risico's die in de sector voorkomen op in de arbocatalogus. Dit kunnen risico's zijn die veel voorkomen of ernstige gevolgen hebben, of risico's die tot verzuim en/of ongevallen leiden of waar werknemers veel last van hebben. Dit biedt ruimte voor focus op de communicatie en herkenbaarheid. Voor de overige arborisico's kan mogelijk met een doorverwijzing worden volstaan naar een helpdesk, arbo-adviseur of andere websites als www.arboportaal.nl.
- Maak de maatregelen en oplossingen zo simpel, praktisch en concreet mogelijk. Welke werkomstandigheden zijn wenselijk en welke niet? Foto's of duidelijke omschrijvingen van een goede en foute werksituatie helpen om het in een oogopslag concreet te maken.

- Als het niet mogelijk is om één concrete oplossing te bieden, werk dan met een stappenplan of stroomschema zodat bedrijven makkelijk kunnen bepalen welke situatie voor hen van toepassing is.

Stroomschema stabiele werkplek op hoogte

- Hanteer bij de oplossingen de arbeidshygiënische strategie (toelichting hieronder) zodat de gebruikers inzicht hebben in welke maatregel het meest bijdraagt aan veilig en gezond werken.
- Plaats oplossingen in de context. Geef ook tekst en uitleg over het doel van de maatregel, zoals de aard, het karakter en de omvang van de betreffende gevaren voor werknemers.
- Verwijs eventueel door naar belangrijke informatiebronnen.

Toelichting op de arbeidshygiënische strategie

Werkgevers moeten volgens een arbeidshygiënische strategie de veiligheid en gezondheid van werknemers beschermen. De arbeidshygiënische strategie is een hiërarchisch stelsel van beheersmaatregelen voor risico's. Allereerst moet naar de bron van het probleem worden gekeken. Indien daar niets aan kan worden gedaan moet er worden bekeken of collectieve maatregelen mogelijk zijn (bijvoorbeeld afschermen). Als dat niet lukt of nog niet (voldoende) oplossingen biedt, moeten er op persoonsniveau maatregelen worden genomen. Indien de voornoemde maatregelen geen effect hebben, moet de werkgever de werknemer gratis persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM) verstrekken. In veel gevallen is het verstrekken van PBM de goedkoopste oplossing maar niet de meest optimale.

Door met de arbocatalogus passende oplossingen te ontwikkelen die structureel van aard zijn dan bijvoorbeeld het beschikbaar stellen van persoonlijke beschermingsmiddelen, wordt het verbeteren van de arbeidsomstandigheden voor meer werkgevers en werknemers bereikbaar.

Gebruik en verwerk reeds beschikbare kennis over risico's

Voor veel risico's is al informatie en zijn oplossingen beschikbaar die deels ook voor de eigen sector van toepassing zijn. Hiermee kan een relatief kleine sector zijn voordeel doen:

- Gebruik reeds beschikbare handreikingen en vertaal deze naar de eigen sector door te richten op de sectorspecifieke risico's en zo praktisch mogelijke oplossingen te selecteren die aansluiten op de gebruiken in de sector.
- Kijk in arbocatalogi van sectoren met vergelijkbare risico's en/of omstandigheden ter inspiratie van mogelijke richtlijnen en oplossingen.
- Werk samen met gelijksoortige branches bij het opstellen van onderdelen van de arbocatalogus. Dit heeft onder andere plaatsgevonden in de agrarische en groene sectoren, waar het sectorinstituut Stigas voor alle sectoren een arbo-catalogus heeft opgesteld in opdracht van sociale partners. Diverse ontwikkelde onderdelen worden in meerdere arbocatalogi gebruikt. Ook werken sociale partners in het uitgeverijbedrijf en de architectenbranche samen bij het uitwerken van gelijksoortige risico's als beeldschermwerk.

Projectleider arbo in de architectenbranche:

“Zowel bij het ontwikkelen van de arbocatalogus als de RI&E hebben we samengewerkt met de sector uitgeverijen. Beide zijn relatief kleine sectoren met dezelfde arbeidsrisico's en gelijksoortige omstandigheden. Het was efficiënt, effectief en fijn om samen de instrumenten vorm te geven”.

5. AANDACHTSPUNTEN BIJ DE VORM VAN DE ARBOCATALOGUS

In de huidige tijd is internet de meest gebruikelijke vorm voor het raadplegen van informatie. Het is dan ook een ideaal medium voor de arbocatalogus waardoor deze beschikbaar is voor werkgevers, werknemers(-vertegenwoordigers) en overige doelgroepen. Een website is namelijk makkelijk toegankelijk te maken voor alle doelgroepen, heeft meerdere zoekmogelijkheden en kan makkelijk worden geactualiseerd en uitgebreid. Toch kan het handig zijn om onderdelen van de arbocatalogus of informatie eruit op papier beschikbaar te stellen. Zo is het in de afbouw mogelijk om informatie in PDF-bestanden te printen zodat het kan worden uitgereikt aan de medewerkers op de werkplek.

KAM-functionaris metaalbedrijf met 80 werknemers:

“Ik gebruik de site voor mijzelf om goed op de hoogte te zijn van ontwikkelingen. Tips wil ik graag kunnen printen zodat de voormannen hiermee aan de slag kunnen.”

11 tips voor een gebruiksvriendelijke website

- 1) Zorg voor een vrij toegankelijke website zonder dat bezoekers zich hoeven te registreren. Dit verlaagt de drempel om de informatie door te nemen.
- 2) Maak de navigatie makkelijk zodat bezoekers altijd kunnen zien waar zij zich in de site bevinden. Dat kan door het navigatiemenu op elke pagina terug te laten komen met een duidelijk zichtbare homeknop.
- 3) Zorg voor een herkenbare indeling van de risico's, bijvoorbeeld per functie, werksituatie of aard van de risico's.
- 4) Zorg voor een goede zoekfunctie zodat bezoekers de site kunnen raadplegen, zoals zij surfen op internet.
- 5) Maak het mogelijk dat bezoekers met een beperkt aantal klikken (bij voorkeur maximaal vier) de gewenste informatie kunnen raadplegen.
- 6) Maak gebruik van gemakkelijk leesbare en scanbare teksten. Werk met kopjes, alinea's, herkenbare pictogrammen, bullet points en duidelijk te onderscheiden hyperlinks. Houd het eenvoudig en kort (met eventueel een link naar aanvullende informatie).

- 7) Hanteer eenzelfde schrijfstijl op de gehele site.
- 8) Gebruik afbeeldingen, filmpjes en foto's voor het verduidelijken van de inhoud. Dit geldt met name voor branches waar relatief weinig met teksten wordt gewerkt.
- 9) Als de inhoud is gericht op verschillende doelgroepen maak dan duidelijk voor welke doelgroep (werkgever, arboverantwoordelijke, werknemer, etc.) de informatie geschikt is. Maak hiervoor gebruik van aparte tabs of duidelijk herkenbare kaders per doelgroep.
- 10) Controleer de website regelmatig op inhoud, correcte doorverwijzingen op de site en naar externe links.
- 11) Test de website regelmatig. Een website is nooit klaar. Het is een dynamisch medium dat regelmatig moet worden beoordeeld op gebruiksvriendelijkheid. Laat de site beoordelen door mensen voor wie deze is gemaakt: de gebruikers. Een middagje testen kan zeer nuttige informatie opleveren. Meer tips zijn te vinden op www.dearbocatalogus.nl.

Wat is een goede plek voor de arbocatalogus?

Het ligt voor de hand om voor de website en in de communicatie de term 'arbocatalogus' toe te passen. De inhoud van de arbocatalogus kan echter op meerdere plekken worden geplaatst: in een oplossingenboek, arbo-cao, verbeterchecks, informatie in de branche-RI&E, etc. Voor veel gebruikers staat de inhoud centraal en niet het instrument 'arbocatalogus'. Dit kan consequenties hebben voor de vorm.

- In de metaalbewerking is de arbocatalogus verwerkt in de verbeterchecks van '5xbeter'.
- In de sector transport en logistiek is de arbocatalogus verwerkt in het reeds bestaande oplossingenboek. De arbocatalogus is hierin bewust geïntegreerd. In het oplossingenboek is aangegeven welke oplossingen onderdeel zijn van de arbocatalogus en welke niet.
- In de schoonmaakbranche wordt de inhoud van de arbocatalogus verwerkt in

de basisvakopleiding schoonmaak die verplicht is voor alle werknemers die werkzaam zijn in de branche. Niet de arbocatalogus staat dan centraal maar het middel (in dit geval een training) om op de hoogte te raken van de inhoud van de arbocatalogus.

*Beleidssecretaris Nederlandse ondernemersvereniging voor
afbouwbedrijven:*

*“Het gaat mij er niet om of ondernemers de arbocatalogus kennen
maar wel dat ze de inhoud hiervan kennen en hier ook wat mee doen.”*

Gebruik beeldmateriaal voor een groter bereik onder laaggeletterden

In Nederland zijn 1,5 miljoen mensen laaggeletterd. Zij hebben moeite met lezen en schrijven. Laaggeletterdheid is niet gelijk aan analfabetisme. Onder analfabetisme wordt verstaan dat iemand helemaal niet kan lezen. Laaggeletterd betekent wel kunnen lezen en schrijven maar onvoldoende taalvaardig zijn om te functioneren in het persoonlijke en maatschappelijke leven en op de arbeidsmarkt. Van alle laaggeletterden is twee derde autochtoon en heeft een grote groep een opleiding op mbo-niveau gevolgd. Laaggeletterdheid heeft effect op het werk (lezen van veiligheidsvoorschriften, uitleg van werkzaamheden, etc.) maar ook op de implementatie en het gebruik van de arbocatalogus.

Het gebruik van foto's en filmpjes vergroot het bereik en de bereidheid om de arbocatalogus te bezoeken en tot zich te nemen. Zo wordt in '5xbeter' veel gewerkt met filmpjes van inspirerende voorbeelden van bedrijven uit de sector die meerdere maatregelen toepassen. De tips kunnen uit de filmpjes worden gehaald.

Meer informatie over laaggeletterdheid op de werkvloer is te vinden op www.taalwerkt.nl en in de Handreiking taal en veiligheidsrisico's*.

* Stichting van de Arbeid, Handreiking Taal en veiligheidsrisico's, april 2014

6. TIPS BIJ DE FOCUS OP DE VERSCHILLENDE DOELGROEPEN

De arbocatalogus is er voor meerdere doelgroepen: werkgevers, werknemers en arboverantwoordelijken. Een duidelijke focus op de verschillende doelgroepen helpt bij het uiteindelijke gebruik van de arbocatalogus binnen de bedrijven.

Focus op de gebruikers in de praktijk

Bij de totstandkoming van de arbocatalogus is het belangrijk om vast te stellen wie de arbocatalogus in de praktijk zal raadplegen en gebruiken. Uit het onderzoek blijkt dat dit binnen mkb-ondernemingen vooral diegenen zijn die de meeste invloed uitoefenen op besluiten binnen de organisatie. Dit is de eigenaar en/of arboverantwoordelijke. Zij hebben vooral behoefte aan duidelijkheid met betrekking tot de verplichtingen waaraan moet worden voldaan en wat daarvoor nodig is. Dit helpt hen in de uitvoering en het gesprek hierover met collega's in de organisatie.

Ook voor werknemers en hun vertegenwoordigers (or/pvt) die geen specifieke arbotaken hebben moet de arbocatalogus te raadplegen zijn en duidelijk zijn. In een aantal branchecatalogi wordt onderscheid gemaakt tussen werkgever en werknemers. Voor werknemers is de informatie zodanig aangepast dat ze de oplossingen voor hun eigen werkplek kunnen toepassen.

Redenen voor mkb-werkgevers om de sectorspecifieke arbocatalogus te gebruiken zijn:

- Realiseren van een veilige en gezonde werkomgeving.
- Gebruikmaken van 'kant-en-klare' oplossingen die eenvoudig kunnen worden geïmplementeerd.
- Een goede voorbereiding op of opvolging van een controle van de I-SZW.
- De inhoud verwerken in een toolboxmeeting of training.
- De inhoud verwerken in een personeelsgids.
- Voldoen aan de ISO-normen of het keurmerk van de branche.
- In het kader van aansprakelijkheid en kwaliteit wensen opdrachtgevers een duidelijk plan van aanpak voor arbo.
- Terugverdienen van kosten door een veilige en gezonde werkomgeving (minder ongevallen, lager ziekteverzuim).

De arbocatalogus is er voor de werkgever en de werknemer. Uit onderzoek blijkt dat werknemers vaak lastig te bereiken zijn.

- Werknemers zijn vaak niet direct te benaderen via communicatieactiviteiten en als het al mogelijk is, is het vaak een eenmalige activiteit terwijl herhaling belangrijk is.
- Indien werknemers gericht zoeken op arboknelpunten wordt eerder gezocht via een zoekmachine of via de sites van de vakorganisaties.

Naast de vakbond, or en pvt (indien aanwezig) is de werkgever vaak de meest directe weg om werknemers te bereiken. Werkgevers hebben de meeste invloed op het arbobeleid binnen het bedrijf. Het is belangrijk om hier rekening mee te houden bij het opstellen van de inhoud van de arbocatalogus en het uitvoeren van implementatie-activiteiten.

De informatie in de arbocatalogus moet voor alle doelgroepen te raadplegen zijn en begrijpelijk zijn. Helder en eenvoudig taalgebruik zonder te veel moeilijke woorden helpt hierbij. Voor een aantal onderdelen is het wenselijk onderscheid te maken naar verschillende doelgroepen. Denk hierbij aan checklists voor werknemers om per werksituatie in te kunnen schatten of ze veilig en gezond werken, een handleiding voor leidinggevenden om bepaalde arborisico's in werkoverleg aan de orde te stellen of uitleg voor werkgevers over de arbeidshygiënische strategie. Pas per doelgroep de aanpak en aanspreekvorm aan en speel in op de *triggers* om aan de slag te gaan met de inhoud van de arbocatalogus.

Uit de praktijk:

Hoe bereik ik de werknemers?

Uit het onderzoek komt naar voren dat werknemers minder op de hoogte zijn van de arbocatalogus dan werkgevers. Veel werkgevers geven ook aan dat zij het als hun verantwoordelijkheid zien om de inhoud van de arbocatalogus onder de aandacht te brengen bij hun werknemers, zeker in bedrijven met minder dan 25 werknemers.

Een werkgever uit de schoonmaak hanteert hiervoor drie instrumenten. De inhoud van de arbocatalogus heeft hij verwerkt in een eigen personeelsgids die aan elke werknemer wordt uitgedeeld. Een exemplaar hiervan ligt ook altijd in de werkkast. Daarnaast vraagt hij tijdens het jaarlijkse functioneringsgesprek aan de hand van een checklist of de werknemer op de hoogte is van de inhoud van de personeelsgids, of daar nog vragen over zijn en of er nog bepaalde arboknelpunten zijn. Ook komt het onderwerp 'arbo' periodiek aan de orde in het werkoverleg. Zo zijn werknemers goed op de hoogte van de inhoud van de arbocatalogus en blijven zij ook aandacht houden voor het onderwerp (het creëren van veilige en gezonde arbeidsomstandigheden).

Werknemer in de hovenierssector:

"De arbocatalogus is een goed naslagwerk om te kijken of je veilig werkt."

Maatwerk aanpak gericht op verschillende typen werkgevers

Naast een onderscheid in de eindgebruiker (werkgever, werknemer, arboverantwoordelijke) kan er ook onderscheid worden gemaakt in verschillende typen ondernemingen qua focus op arbeidsomstandigheden. Zo maken sociale partners in de metaalsector onderscheid in drie groepen bedrijven: (1) ijzersterk zijn en een hoge focus hebben op arbo en nagenoeg alles zelf oppakken, (2) sterker zijn en (3) sterke bedrijven. De arbocatalogus is gericht op alle werkgevers en er is ondersteuning mogelijk: van actief begeleiden en ondersteunen tot coachen. Het is volgens partijen in de metaal belangrijk om niet alleen gericht te zijn op de ijzersterke bedrijven en de sterke bedrijven maar vooral op de 'middengroep': de groep werkgevers die openstaat voor verandering en waar goede verbeteringen zijn te behalen.

Met deze maatwerk aanpak wordt verwacht dat met de middelen meer resultaten geboekt kunnen worden dan met een algemene aanpak voor alle typen bedrijven.

Uit de praktijk:

Preventiemedewerker als belangrijke spil

Ook in mkb-bedrijven zijn er werknemers die voor een deel van hun werk worden vrijgesteld om zich te richten op het verbeteren van arbeidsomstandigheden (waarbij niet alle werknemers de officiële titel van preventiemedewerker voeren maar veelal wel bekend zijn met de term). Dit betreft eerder een paar uurtjes in de week dan dagen. Deze uren staan snel onder druk als er andere belangrijke zaken zijn. Uit onderzoek blijkt dat een aantal instrumenten/activiteiten hen helpt in het versterken van de arbeidsomstandigheden en het toepassen van de arbocatalogus:

- Een inhoudelijk duidelijke arbocatalogus die aangeeft wanneer welke maatregel moet worden toegepast; hoe concreter hoe beter. Het ondersteunt hen in de argumentatie naar de werkgever en naar de werknemer toe. Als een risico via meerdere maatregelen (tijdelijk) kan worden verkleind, helpt een stappenplan.
- Een training Preventiemedewerker met een heldere koppeling met de arbocatalogus en de branche-RI&E. Een korte training geeft hen een duidelijk kader. Daarnaast blijkt dat veel deelnemers het prettig en leerzaam vinden om ervaringen uit te wisselen met branchegeenoten. Het organiseren van een periodieke netwerkbijeenkomst waarbij het uitwisselen van ervaringen centraal staat, kan ook in deze behoefte voorzien.
- Een goede koppeling met de branche-RI&E. Het verplichte karakter van de RI&E ondersteunt hen in het invullen van arbobeleid. Bij een goede koppeling wordt ook de arbocatalogus geraadpleegd.
- Voorbeelden van passende maatregelen in gelijksoortige bedrijven die aantonen dat bepaalde maatregelen werken en inspiratie kunnen bieden voor maatregelen in de eigen organisatie. Dit helpt niet alleen de preventiemedewerker maar ook de collega's binnen de onderneming.
- De mogelijkheid om vragen te stellen of een advies te vragen aan een deskundige uit de sector. Met deze korte interventie kunnen preventiemedewerkers weer verder met hun arbowerkzaamheden en voelen ze zich gesteund in hun werk.

Wat hebben werknemers aan de arbocatalogus?

Aan werknemers is gevraagd wat zij hebben aan de arbocatalogus. Hieronder volgt een impressie van de antwoorden.

“Zo weet ik hoe ik moet omgaan met bepaalde machines.”

“Een middel om met de werkgever in gesprek te gaan over wat ik nodig heb om veilig te kunnen werken.”

“Vooral jongere werknemers moeten nog leren welke arbeidsrisico's er zijn. Dit helpt hen daarbij.”

“In een cursus kreeg ik informatie over voorschriften uit de arbocatalogus. Dit moesten we gelijk oefenen in de praktijk. Toen zag ik wel in dat ik veiliger kan werken.”

“In de arbocatalogus wordt erop gewezen dat goede stoelen op de maai-machines belangrijk zijn. Hier heb ik mijn werkgever op gewezen en toen zijn er twee nieuwe machines gekocht.”

De kracht van toolboxmeetings

In meerdere branches blijkt de bekendheid met de arbocatalogus onder werknemers achter te lopen in vergelijking met de bekendheid onder werkgevers. Volgens de VCA-richtlijn* zijn werkgevers verplicht om minimaal tien keer per jaar een veiligheids- en gezondheidsbijeenkomst te organiseren voor werknemers. In dit kader worden in VCA-bedrijven regelmatig toolboxmeetings georganiseerd voor werknemers. Om de inhoud van de arbocatalogus onder de aandacht van werknemers te brengen kunnen de volgende middelen worden ingezet:

- Het ontwikkelen van materiaal voor toolboxmeetings op de werkplek.
- Het 'downloadable' maken van informatie uit de arbocatalogus zodat het door werkgevers en preventiemedewerkers kan worden geprint en uitgereikt aan werknemers.

Ook voor de werknemersvertegenwoordigingen (or/pvt) in de bedrijven kunnen speciale instrumenten en activiteiten worden ontwikkeld die het gebruik van de arbocatalogus bevorderen zoals het ontwikkelen van checklists en trainingsbijeenkomsten.

* VCA staat voor Veiligheid, Gezondheid en Milieu (VGM) Checklist Aannemers en is bedoeld om werknemers veiliger te laten werken en het aantal ongevallen te verminderen. VCA-certificatie is bedoeld voor bedrijven die werkzaamheden uitvoeren met verhoogd risico in een risicovolle omgeving. Vaak gaat het om constructie- of onderhoudswerkzaamheden die plaatsvinden op bouwterreinen, in fabrieken en werkplaatsen en bij installaties. VCA-certificatie wordt veel gevraagd in de volgende branches: werktuigbouwkunde, elektrotechniek en procesbesturing, bouwkunde, civiele techniek en overige technische diensten, zoals isolatie, steigerbouw, industrieel reinigen, stralen/conserveren/schilderen, transport, inspectie, etc.

7. TIPS BIJ DE IMPLEMENTATIE VAN DE ARBOCATALOGUS

Als de arbocatalogus inhoudelijk klaar is, is een communicatietraject nodig om de normen en maatregelen uit de arbocatalogus bekend te maken. Een goede introductie is belangrijk. Echter, ook daarna zijn er nog tal van mogelijkheden om het gebruik van de arbocatalogus te stimuleren. Dit is nodig omdat er binnen bedrijven wijzigingen in het personeelsbestand plaatsvinden en de kennis bij zittende werknemers weer kan wegzakken.

Vakbondsbestuurder technische groothandel:

“Bij de implementatie gaat het om vertrouwen, sense of urgency en ontzorgen.”

De basis van een communicatieplan

Algemeen:

- Een communicatieplan wordt opgesteld voor een langere periode (bijvoorbeeld voor twee à drie jaar) met daarin een boodschap die aansluit op de prikkels van de diverse doelgroepen en zich richt op de specifieke werkomstandigheden en arbeidsrisico's in de branche. Belangrijk is om hierbij prioriteiten te stellen: wat zijn de grootste risico's? Zijn er bepaalde doelgroepen die extra aandacht nodig hebben?
- Regelmatige communicatiemomenten zijn belangrijk. Gebruik hiervoor geschikte momenten: lancering van de arbocatalogus, goedkeuring van de Inspectie SZW, nieuw onderdeel in de arbocatalogus, nieuwe praktijkvoorbeelden, nieuwe hulpmiddelen, een activiteit, etc. Herhaal elke keer het doel van de arbocatalogus. Door regelmatig te communiceren, wordt de kans groter dat er een geschikt moment is waarop de ontvanger openstaat voor de boodschap.
- Het toetsen van het communicatieplan bij de gebruikers voor een goede inhoudelijke afstemming, benutting van goede informatiekkanalen, op de sector afgestemde boodschappen, etc.
- Indien mogelijk is een doelgroepenaanpak effectief: werkgevers, leiding-

gegenden, arboverantwoordelijken en werknemers hebben verschillende behoeften en motivaties. Onderzoek deze. Speel in op hun motivatie/prikkels om aan de slag te gaan met arbeidsomstandigheden, stem de inhoud en het taalgebruik erop af.

- Bedenk goed welke activiteiten in de communicatiecampagne zijn opgenomen. Denk hierbij aan inzet in tijd, kosten voor vormgeving, drukwerk, ontwikkeling website, locatiehuur voor bijeenkomsten, etc. Breng de verschillende posten in kaart.
- Welke informatiekkanalen zijn effectief? De praktijk wijst uit dat het opbouwen van een adressenbestand, uniek voor de arbocatalogus of arbobreed, tijd vraagt. Een andere optie is het benutten van bestaande kanalen, bijvoorbeeld van de branchevereniging of vakorganisaties. Communicatie is hiermee sneller en makkelijker te organiseren maar bereikt niet altijd de gewenste personen. Ten eerste zijn niet alle werkgevers en werknemers lid van een branchevereniging of vakorganisatie. Ten tweede komt de communicatie via deze kanalen niet altijd terecht bij de arboverantwoordelijke. Een uniek adressenbestand biedt de mogelijkheid om contact op te bouwen met daadwerkelijk geïnteresseerden. Denk hierbij aan het versturen van (digitale) nieuwsbrieven.
- Om te zorgen voor een betere inbedding in de sector is het raadzaam om de arbo-activiteiten te koppelen aan andere bestaande instrumenten in de branche:
 - Verwijs in de RI&E naar de arbocatalogus en andersom.
 - Als er een premieheffing is voor een sociaal fonds dat het arbobeleid van de sector uitvoert, geef dan in de inningsbrief aan wat er met de premies gebeurt en leg een link met de arbocatalogus.
 - Verwijs in branchecodes, ISO-normen, branchetrainingen en dergelijke naar de arbocatalogus.

Werkgevers/brancheorganisatie belangrijk kanaal om werkgevers te informeren over bestaan arbocatalogus

Uit het evaluatieonderzoek van '5xbeter - IJzersterk voor veilig werk' * blijkt dat met name de werkgeversorganisatie een belangrijk informatiekanaal is om nog 'onbekende' werkgevers op de hoogte te brengen van '5xbeter'. De directe mailingen vanuit '5xbeter' zijn een belangrijk informatiekanaal om werkgevers op de hoogte te brengen van (het bestaan en de mogelijkheden van) '5xbeter'. Andere informatiekanalen zoals het organiseren van bijeenkomsten en de verbetercoaches blijken een veel minder groot bereik te hebben om werkgevers voor het eerst op de hoogte te brengen van het bestaan van '5xbeter'.

* Evaluatie 5xbeter, ijzersterk voor veilig werk, bureau Bartels, 2014

Communicatie over de arbocatalogus binnen de organisatie

Het helpt als op sectorniveau wordt meegedacht over wat nodig is voor de communicatie over de arborichtlijnen en maatregelen binnen de bedrijven. Wat hebben werkgevers nodig om de inhoud van de arbocatalogus over te dragen aan hun werknemers?

Vanuit de sector kan ondersteunend materiaal worden ontwikkeld. Denk bijvoorbeeld aan:

- tips en informatie voor het werkoverleg of een toolboxmeeting;
- een instructieformulier over hoe een machine veilig te gebruiken;
- informatiemateriaal (filmpjes, checklists, etc.) dat gebruikt kan worden in het bedrijf.

Uit de praktijk:

Het bieden van persoonlijk advies in de bedrijven helpt

In de metaalbewerking en de technische groothandel worden verbetercoaches en ambassadeurs ingezet om binnen bedrijven kosteloze ondersteuning te bieden bij het verbeteren van de arbeidsomstandigheden. Hiervoor worden gespecialiseerde adviseurs ingeschakeld. De ondersteuning verschilt per onderneming.

In de technische groothandel komt een ambassadeur op verzoek twee keer op bezoek in een bedrijf met als doel uitleg te geven over de arbocatalogus met duidelijke en herkenbare voorbeelden die gericht zijn op situaties in het bedrijf. De ambassadeurs helpen om arbo heel praktisch te maken, denken mee en geven afhankelijk van de situatie ook voorlichting aan werknemers over een specifiek thema uit de arbocatalogus.

In de metaalsector vervullen de coaches diverse rollen afhankelijk van de vraag binnen het bedrijf: echt coachend, van helpen bij het interpreteren van de richtlijnen voor de organisatie, inbrengen van voorbeelden uit andere bedrijven tot zeer praktische ondersteuning bij het invullen van de verbeterchecks. Ook verzorgen ze toolboxmeetings voor werknemers over specifieke risico's. De inzet van coaches en ambassadeurs heeft een groot effect op de bekendheid en het gebruik van de arbocatalogus. Preventiemedewerkers en werknemers voelen zich ondersteund in hun werk, kunnen vragen stellen en inspiratie opdoen uit gelijksoortige bedrijven en dat op een laagdrempelige, positieve en voor hen goedkope manier.

Het ondersteunen van mkb-ondernemingen bij implementatie

Vanuit de branche kunnen diverse activiteiten worden georganiseerd om mkb-ondernemingen te ondersteunen bij het gebruiken van de arbocatalogus.

- Workshops/voorlichtingsbijeenkomsten voor werkgevers. Uiteraard moet hierin aandacht zijn voor verplichtingen uit de Arboret en de manier waarop

de arbocatalogus hierin kan ondersteunen. Uit de sectorvoorbeelden komt naar voren dat uitleg geven over een actueel thema zoals nieuwe/aangescherpte wetgeving, nieuwe instrumenten als de branche-RI&E of een nieuw ontwikkelde oplossing voor een veelvoorkomend knelpunt voor meer deelnemers zorgt.

- Workshops/voorlichtingsbijeenkomsten voor werknemers. Hiervoor kunnen leden en niet-leden via de vakorganisaties of werkgevers worden uitgenodigd. Om te zorgen dat de inhoud van de bijeenkomst beklijft, is het raadzaam dat werknemers direct in de praktijk aan de slag kunnen. Zo kan het helpen om bijvoorbeeld een machine mee te nemen naar een bespreking op de werkplek en te vragen hoe hiermee veilig kan worden gewerkt. De genoemde voorbeelden en de beste werkwijze kunnen direct worden getoond en besproken.
- Een vraagbaak via de e-mail en telefonisch advies voor korte vragen over de arbocatalogus en de arbeidsomstandigheden in de sector.
- Training voor preventiemedewerkers waarin ook aandacht is voor de maatregelen uit de arbocatalogus. Een praktische training die is toegespitst op de omstandigheden in de sector ondersteunt preventiemedewerkers in mkb-bedrijven in hun werk. Ze zijn op de hoogte van belangrijke risico's, waar ze geschikte maatregelen kunnen vinden en hoe ze de arbeidshygiënische strategie hierop kunnen toepassen. Onderzoek toont aan dat dit enorm wordt gewaardeerd door preventiemedewerkers die voor een paar uur per week zijn vrijgesteld.
- Training branche-RI&E ter ondersteuning en stimulering om aan de verplichting van de RI&E te voldoen. Met een duidelijke koppeling naar de arbocatalogus worden maatregelen uit de arbocatalogus sneller toegepast.

Het gaat om een goede mix van ondersteuning bij de implementatie. Dit is uiteraard afhankelijk van de mogelijkheden in de sector maar ook van de complexiteit van de risico's en maatregelen in de arbocatalogus. Zo heeft werken op hoogte een andere complexiteit dan werken met beeldschermen. Werken op hoogte brengt een direct veiligheidsrisico met zich mee met kans op ongevallen. Werken met beeldschermen brengt een arborisico met zich mee dat zich veelal pas op langere termijn manifesteert. De ondersteuning bij de implementatie zal zich daarop moeten aanpassen.

Een goed koppel: de branche-RI&E en de arbocatalogus

Het uitvoeren van de RI&E is voor veel werkgevers een belangrijke prikkel om in de arbocatalogus passende oplossingen te zoeken voor geconstateerde knelpunten, zeker als er een goede koppeling is tussen de RI&E en de arbocatalogus door passende sectorspecifieke maatwerkoplossingen te geven voor gesignaleerde risico's.

Met de branche-RI&E:

- beschikt een mkb-organisatie over een RI&E die is toegespitst op de risico's die voorkomen in de branche;
- voldoet een werkgever aan de wettelijke verplichtingen voortkomend uit de Arboret;
- krijgt men inzicht in de arbeidsomstandigheden binnen de organisaties;
- krijgt men een overzicht van de aanwezige risico's die moeten worden opgepakt aan de hand van een plan van aanpak;
- bespaart men kosten omdat de branche-RI&E zelf kan worden uitgevoerd.

De RI&E en de arbocatalogus zijn twee verschillende instrumenten. In de RI&E worden op bedrijfsniveau de arboknelpunten geïnventariseerd en wordt een bedrijfsspecifiek plan van aanpak opgesteld om deze knelpunten op te lossen. De arbocatalogus is een sectordocument met maatregelen voor risico's die binnen de bedrijven in de sector kunnen voorkomen. Er worden praktische hulpmiddelen en oplossingen geboden om deze arborisico's tegen te gaan. Bij het opstellen van het plan van aanpak als onderdeel van de RI&E kunnen bedrijven gebruik maken van deze praktische hulpmiddelen en oplossingen die op sectorniveau zijn ontwikkeld.

Tips voor een goede koppeling:

- Zorg voor goede verwijzingen in de instrumenten. Het is ideaal als er per risico een directe link is met de regels, de normen en passende oplossingen.

- Zorg ervoor dat de branche-RI&E actueel blijft op aanvullingen vanuit de arbocatalogus en omgekeerd. Als de RI&E voor de branche is erkend, heeft deze een gegarandeerde looptijd van maximaal drie jaar zonder stilzwijgende verlenging. Hiermee zijn ondernemingen met minder dan 25 werknemers vrijgesteld van een toetsing.

Het ijkmoment of de branche-RI&E nog actueel is, is een goed moment om te toetsen of de arbocatalogus ook nog actueel is.

8. LESSEN EN VOORBEELDEN OP BASIS VAN DIVERSE AANPAKKEN

In het kader van het onderzoek zijn diverse arbocatalogi onderzocht in sectoren met een groot aantal mkb-bedrijven. Van twaalf arbocatalogi¹ zijn sociale partners en inhoudelijk deskundigen geïnterviewd over hun ambities en wensen, hun ervaringen met arbocatalogi en het gebruik ervan. In vijf sectoren is een aantal werkgevers, arboverantwoordelijken en werknemers geïnterviewd. Deze aanpak heeft inzicht en tips opgeleverd die in deze handreiking zijn opgenomen.

Uit de interviews kunnen de volgende lessen worden getrokken:

- Alle geïnterviewden zien de arbocatalogus als instrument om de arbeidsomstandigheden in hun sector te verbeteren. De arbocatalogus is in sectoren gekoppeld aan een bredere inbedding van arbo: de arbocatalogus is bijvoorbeeld gekoppeld aan de branche-RI&E, ingebed in (vak-)opleidingen, er worden trainingen georganiseerd voor preventiemedewerkers en er zijn arboafspraken in de cao opgenomen.
- De gebruikers zijn en worden actief betrokken bij het ontwikkelen en evalueren van de inhoud. De arbocatalogi zijn nog steeds in ontwikkeling. Ze worden regelmatig aangescherpt op basis van gebruikservaringen en nieuwe ontwikkelingen in de sector maar ook uitgebreid met nieuwe thema's.
- De inhoud van de arbocatalogus is te vinden op een website. Er wordt aandacht besteed aan gebruiksvriendelijkheid en toegankelijkheid van de informatie door het gebruik van filmpjes, foto's en pictogrammen.
- In een aantal sectoren is onderscheid gemaakt naar doelgroepen waarbij informatie, communicatie- en implementatieactiviteiten voor werkgever, werknemer, leidinggevende en/of arboverantwoordelijke voor één of meerdere onderdelen op maat zijn gemaakt.

Bovenstaande 'lessen' tonen een commitment van sociale partners in deze sectoren om de arbocatalogus onder de aandacht te brengen en te houden en hiervoor langdurig investeringen te willen doen. Alle geïnterviewden vinden dit een belangrijke randvoorwaarde.

¹ afbouw, architectenbranche, hoveniers, kinderopvang, metaalbewerking, mode en interieur, particuliere beveiliging, schoonmaak, technische installatie en isolatie, transport en logistiek, technische groothandel, uitzendbranche.

Ter inspiratie zijn hierna vijf verschillende aanpakken opgenomen die één of meerdere elementen bevatten om een succesvolle implementatie te vergroten. Het effectief en efficiënt implementeren van de arbocatalogus is en blijft maatwerk met de eigen sector of het bedrijf als vertrekpunt. Daarom wordt in elk voorbeeld beschreven in welke context de arbocatalogus is ontwikkeld en welke implementatie-activiteiten hebben plaatsgevonden.

8a. Hoveniers: arboheffing en koppeling RI&E zorgen voor bekendheid en gebruik arbocatalogus

www.groenearbo.nl

Alle werkgevers in de sector betalen een heffing ten behoeve van Stigas, de stichting die de arbeidsomstandigheden in de agrarische en groene sectoren bevordert. Deze heffing geeft recht op dienstverlening vanuit Stigas. Stigas ondersteunt werkgevers en de brancheorganisaties in de sector op het gebied van veilig en gezond werken en duurzame inzetbaarheid. Een voorbeeld hiervan is ondersteuning bij de RI&E en het plan van aanpak en de koppeling die hierbij wordt gemaakt met de arbocatalogus.

In de hovenierssector zijn ongeveer 15.000 werknemers in dienst bij een hoveniersbedrijf. Er zijn 2.700 bedrijven actief, waarvan het merendeel bedrijven betreft met minder dan 25 werknemers. Hiernaast is er een grote groep zzp'ers actief in de markt.

Belangrijke arborisico's zijn het omgaan met machines en lichamelijke belasting. Daarnaast zorgen weersinvloeden voor dagelijks wisselende werkomstandigheden.

Betrokkenen	<ul style="list-style-type: none"> • De arbocatalogus is ondergebracht bij Stigas, een stichting die is opgericht door cao-partijen in de agrarische en groene sectoren om de arbeidsomstandigheden te stimuleren en ziekteverzuim tegen te gaan. • Binnen Stigas is een klankbordgroep actief met afgevaardigden van cao-partijen, werkgevers, kaderleden en adviseurs in dienst van Stigas. Zij ontwikkelen nieuwe inhoud en zorgen ervoor dat de catalogus actueel blijft.
Inhoud	<ul style="list-style-type: none"> • De opgenomen risico's zijn: veilig werken, gevaarlijke stoffen, fysieke belasting en fysieke factoren. • De risico's zijn vooral gegroepeerd rond de machines waarmee wordt gewerkt en de typen werkzaamheden. • Per risico zijn de gewenste situatie, passende maatregelen en een nadere uitwerking daarvan en een checklist voor werknemers voor de dagelijkse praktijk opgenomen. • De oplossingen worden gegeven volgens de arbeidshygiënische strategie.
Vorm en doelgroep	<ul style="list-style-type: none"> • Er is vanuit Stigas één site voor de agrarische en groene sectoren; elke sector heeft een aparte pagina. • Er worden foto's ingezet om de inhoud van de arbocatalogus te verduidelijken. • Helderere vormgeving (gekleurde blokken, heldere indeling) met foto's om de inhoud van de arbocatalogus te verduidelijken (goed/fout). • De arbocatalogus richt zich op werkgevers en werknemers. • Per risico is er een checklist 'dagelijkse praktijk' opgenomen voor werknemers.

Implementatie	<ul style="list-style-type: none"> • Werkgevers betalen collectief een loonheffing voor de activiteiten van Stigas en kopen daarmee dienstverlening in (uitvoering van de RI&E). • Er is een koppeling met de RI&E. • Er worden voorlichtingsavonden georganiseerd voor werkgevers.
---------------	--

Arboheffing en koppeling RI&E waarborgen bekendheid

Het bestuur van Stigas bepaalt waaraan de beschikbare collectieve loonheffing voor arbo besteed wordt. Dit zijn activiteiten en instrumenten op branche- en sectorniveau (bijvoorbeeld arbocatalogus, digitale RI&E, voorlichting) om veilig, gezond en duurzaam werken in de sectoren te bevorderen.

Door de arboheffing kunnen werkgevers gebruik maken van de dienstverlening die Stigas biedt. Voor de uitvoering van een RI&E komt een adviseur van Stigas naar het bedrijf. Deze adviseert bij het opstellen van het plan van aanpak. Daarbij worden de oplossingen uit de arbocatalogus aangekaart. De rapportage van de RI&E die naar de werkgever wordt gezonden, bevat directe links naar de oplossingen uit de arbocatalogus zodat deze eenvoudig toegankelijk is. Drie maanden na het bedrijfsbezoek belt Stigas de werkgevers na of het lukt met het plan van aanpak. Zo nodig worden er nog tips gegeven. Deze opzet biedt meteen de mogelijkheid om werkgevers actief te blijven informeren over nieuwe ontwikkelingen op het gebied van hulpmiddelen en oplossingen.

De bedrijfsbezoeken leveren ook weer input voor beleid op sectorniveau. Denk bijvoorbeeld aan een probleem dat een individueel bedrijf niet kan oplossen maar

waar de sector als geheel wel iets mee kan zoals het arbovriendelijker maken van bepaalde machines.

Handvatten voor wisselende omstandigheden

Hoveniers werken buiten en afhankelijk van de weersinvloeden kunnen hun arbeidsomstandigheden dan ook sterk verschillen. De arbocatalogus speelt hierop in door specifiek aan te geven wat te doen in het geval van storm, onweer, gladheid, kou of hitte. Bij hitte wordt bijvoorbeeld aanbevolen: luchtige werkkleding, een pet met nekflap, twee paar werkschoenen, niet te veel koffie en regelmatig water drinken. Er is ook een instructie over 'schuilen bij onweer' opgenomen.

Doorwerking op leveranciers

De uitdaging van de arbocatalogus is om up-to-date te blijven. Stigas monitort ontwikkelingen in technologie en hulpmiddelen en doet hier op verzoek van sociale partners onderzoek naar. Bijvoorbeeld of de nieuwe plantsoenmaaimachine echt zo veel arbovriendelijker is dat er acht uur mee kan worden gewerkt in plaats van vier uur. De resultaten van dit onderzoek gaan ook naar de fabrikant van het hulpmiddel. Uit de praktijk blijkt dat deze resultaten voor hen een stimulans kunnen zijn om hun producten zo arbovriendelijk mogelijk te maken en daardoor aantrekkelijker te worden voor de hoveniers en groenvoorzieners.

De arbocatalogus verwerken in een toolboxmeeting en interne trainingen

Diverse werkgevers gebruiken de inhoud van de arbocatalogus voor een toolboxmeeting met werknemers. Hiervoor licht de werkgever zelf een bepaald onderdeel uit de arbocatalogus en verwerkt dit in een toolboxmeeting waarin het specifieke arbeidsrisico wordt besproken. Hierdoor zijn werknemers beter op de hoogte van wat wel en niet veilig is en worden ze zich bewuster van de mogelijke risico's.

Uit de praktijk blijkt dat werknemers in de hoveniersbranche niet snel de website van de arbocatalogus bezoeken/raadplegen en de diverse onderdelen 'tot

zich nemen'. De inhoud vertalen in een toolboxmeeting werkt effectiever en regelmatige toolboxmeetings zorgen voor constante aandacht.

Adviseur Stigas:

"Als werkgevers de arbocatalogus ontdekt hebben, gaat er een wereld voor hen open. 'Dit is wat ik nodig heb', zeggen ze dan."

8b. Schoonmaak- en glazenwassersbedrijf: elkaar versterkende instrumenten

<http://www.arboschoonmaak.nl/>

In de schoonmaak- en glazenwassersbranche is de arbocatalogus gekoppeld aan de arbo-cao, RI&E, basisvakopleiding en een gedragscode. Door deze koppelingen zijn veel werkgevers en werknemers bekend met de arbocatalogus.

De schoonmaakbranche roept misschien het beeld op van enkel grote bedrijven maar van de 12.000 werkgevers heeft 85% van de ondernemingen minder dan vijf werknemers. In de sector zijn ongeveer 120.000 werknemers werkzaam. Belangrijke risico's zijn fysieke belasting en werkdruk.

Betrokkenen	<ul style="list-style-type: none"> De arbocatalogus is ondergebracht bij de Stichting Raad voor Arbeidsverhoudingen Schoonmaak- en glazenwassersbranche (RAS). Hiervoor is een arbospecialist aangesteld in dienst van de RAS. Binnen de RAS is een klankbordgroep met werkgevers en kaderleden actief.
Inhoud	<ul style="list-style-type: none"> De opgenomen risico's zijn: fysieke belasting, gevaarlijke stoffen, psychosociale arbeidsbelasting (werkdruk en ongewenst gedrag) en werken op hoogte. Per risico wordt verwezen naar de diverse instrumenten (werkdrukmeter, brochures, arbozakboekjes, protocollen, checklists vertrouwenspersoon), de arbo-cao en de RI&E en worden tips gegeven.
Vorm en doelgroep	<ul style="list-style-type: none"> De arbocatalogus bestaat uit drie elementen: arbo-cao, de maatregelen die zijn opgenomen in de RI&E en de website www.arboschoonmaak.nl. Er is een focus op passend taalniveau, herkenbare foto's en pictogrammen om de arbocatalogus voor werknemers toegankelijk te maken. De arbocatalogus richt zich op werkgevers en werknemers. Ook wordt gewezen op de rol van de opdrachtgever.
Implementatie	<ul style="list-style-type: none"> De arbocatalogus is gekoppeld aan de arbo-cao, RI&E, basisvakopleiding en een gedragscode. Er is een werkdrukmeter ontwikkeld om inzicht te krijgen in de werkdruk en dit bespreekbaar te maken. Elk thema heeft een eigen communicatiecampagne gekregen.

De drie elementen van de arbocatalogus

De arbocatalogus in de sector kent een unieke samenstelling. Er wordt niet vanuit de cao verwezen naar de arbocatalogus en/of de RI&E. Cao-partijen hebben afgesproken dat de arbocatalogus nu juist bestaat uit zowel de arbo-cao als de maatregelen die zijn opgenomen in de RI&E en de website www.arboschoonmaak.nl. Wat partijen betreft, zijn de diverse regelingen een geheel en daarom willen ze dit ook als een geheel hanteren. Het up-to-date houden van de diverse regelingen wordt op deze manier ook bevorderd omdat tegelijkertijd alle drie de regelingen worden geactualiseerd.

Het gesprek op de werkvloer centraal

De arbeidsverhoudingen in de sector staan onder druk. Werknemers verkeren vaker in een zwakke positie vanwege hun lage opleidingsniveau, taalachterstand en het bestaan van veel flexibele contracten. Sociale partners zijn ervan overtuigd dat de implementatie valt of staat met de werkvloer. Belangrijk aandachtspunt voor hen is dan ook het faciliteren van de dialoog over arbeidsomstandigheden. Focus hierbij is het werkoverleg en het functioneringsgesprek. Er is een brochure ontwikkeld 'Werkoverleg werkt', waarin het hoe, wat en waarom van het werkoverleg wordt beschreven. Daarbij is een begeleidende handleiding voor leidinggevend opgesteld zodat zij weten hoe zij een werkoverleg kunnen organiseren en inrichten. Hetzelfde geldt voor het functioneringsgesprek. Ook de werkdrukmeter is een middel om de dialoog over arbeidsomstandigheden op gang te brengen. Hiermee kunnen werkgevers en vakbondsbestuurders de werkdruk in een bedrijf vaststellen. Het instrument geeft aanknopingspunten om de werkdruk te verbeteren. Bij grote aanbestedingen is de inzet van de werkdrukmeter verplicht. De resultaten van de werkdrukmeter moeten dan worden besproken met de werknemers en leidinggevend. Hoewel er eerst enige weerstand bij werkgevers bestond, ervaart een aantal dit nu wel als een handig hulpmiddel om het onderwerp bespreekbaar te maken. De werkdrukmeter is nog steeds in ontwikkeling: uit de praktijk blijkt dat het gebruik van de werkdrukmeter nog niet is ingeburgerd in de sector. Er is inmiddels een nieuwe versie ontwikkeld omdat de oude niet erg gebruiksvriendelijk was.

De arbocatalogus in de basisvakopleiding

Iedereen die in de sector werkt, moet op grond van de cao binnen zes maanden een basisvakopleiding algemene schoonmaak volgen. Naast basiskennis, -inzicht en -vaardigheden op het gebied van algemene schoonmaak wordt hierbij ook aandacht besteed aan communicatie en algemene vaardigheden. Het onderwerp ‘arbo’ of de arbocatalogus zelf is geen aparte module. De inhoud van de arbocatalogus is door de hele opleiding heen verweven. Bij elke schoonmaaktechniek of werkwijze wordt aandacht besteed aan de manier waarop men de handeling ergonomisch verantwoord en veilig kan uitvoeren. Aan het begin van de cursus

Uit de praktijk: Cao-afspraken als onderdeel van de arbocatalogus

FYSIEKE BELASTING

Artikel 5

WERKAFWISSELING

2. De werkgever moet bij het maken van werkprogramma's zo veel mogelijk streven naar werkafwisseling en variatie in taken van de werknemers.
3. Ter bevordering van werkafwisseling en variatie in taken moet de werkgever dit onderwerp opnemen als een verplicht agendapunt op het werkoverleg.

Artikel 6

STOFZUIGER

De werkgever moet aan de werknemer een stofzuiger beschikbaar stellen die voldoet aan de hiervoor vastgestelde ergonomische eisen. Geadviseerd wordt dat de stofzuiger tevens voldoet aan de hiervoor vastgesteld aanbevelingen. Deze eisen en aanbevelingen maken onderdeel uit van deze cao (zie bijlage 2).

leert men vier basishoudingen en hoe om te gaan met tegenbewegingen. Dit komt vervolgens in alle handelingen terug. Ook leert men de juiste persoonlijke beschermingsmiddelen te gebruiken en hoe pictogrammen van reinigingsmiddelen moeten worden gelezen en toegepast. Het veilig en gezond uitvoeren van de diverse schoonmaakwerkzaamheden is een belangrijk toetsingscriterium op het examen.

Arbo in de cao

Cao-partijen hebben afspraken over arbo vastgelegd in een arbo-cao. Het draaide bij de aanbesteding van schoonmaakwerk veelal om kostenverlaging, waardoor andere belangrijke aspecten zoals de kwaliteit van het werk en de arbeidsomstandigheden op de achtergrond kwamen. Door het afsluiten van de arbo-cao willen partijen in de sector een minimale norm neerleggen voor veilig en gezond werken en daarmee een gelijk speelveld creëren. Door de regels in een arbo-cao vast te leggen, zijn de afspraken beter af te dwingen.

Quote werkgever:

“Mijn werknemers kennen het bestaan van de arbocatalogus. Toolbox-meetings zijn een goed middel om de inhoud van de arbocatalogus regelmatig onder de aandacht te brengen en met ze te bespreken.”

8c. Metaalbewerking: de verbetercheck als spil voor arbo

<https://www.5xbeter.nl>

Sinds 2005 werken sociale partners in de metaalbewerking en de metaalektro – onder de naam ‘5xbeter - IJzersterk voor veilig werk’ – samen om de arbeidsomstandigheden in deze sectoren te verbeteren. Er zijn vijf risico's uitgewerkt: lasrook, schadelijk geluid, oplosmiddelen, fysieke belasting, machineveiligheid en werken op hoogte. Daarin staan de verbeterchecks centraal, die erkend zijn als

sectorale arbocatalogi. Door het beantwoorden van een aantal vragen in de verbetercheck wordt inzichtelijk aan welke richtlijnen niet wordt voldaan en kan er een plan van aanpak worden opgesteld.

In de metaalbewerking is de gemiddelde omvang van een bedrijf 7,8 werknemers en werkt de eigenaar mee in de uitvoering. Dit heeft effect op de verhoudingen in de sector en de wijze van werken.

Beleidssecretaris arbozaken, Metaalunie:

“In veel kleine bedrijven binnen de metaalbewerking wordt in de waan van de dag gewerkt. Dan is arbo snel een stukje ballast. Arbo wordt snel als een kostenpost gezien. Maar het gaat om aandacht voor de mens. Met aandacht voor de mens vergroot je productiviteit en kwaliteit. Het helpt als je het hapklaar maakt. Anders gaat het niet werken. Het is een missie met een langetermijnvisie”.

Betrokkenen	<ul style="list-style-type: none"> • De arbocatalogus wordt opgesteld door de vijf sociale partners in de metaalektro en metaalbewerking. • Er is een regiegroep voor de algemene lijnen. Per onderwerp worden werkgroepen ingesteld. Hier worden werkgevers, preventiemedewerkers en kaderleden van de vakbonden bij betrokken.
Inhoud	<ul style="list-style-type: none"> • De opgenomen risico's zijn lasrook, schadelijk geluid, oplosmiddelen, fysieke belasting en werken op hoogte. Daarnaast is een procedure opgesteld voor besloten ruimten en een toolbox voor nieuwkomers. • Per risico is er een verbetercheck, een toolbox met informatiemateriaal dat gebruikt kan worden voor toolboxmeetings, factsheets met achtergrondinformatie en mogelijke oplossingen en brochures.

Vorm en doelgroep	<ul style="list-style-type: none"> • Op de website is alle informatie te vinden, wordt gebruik gemaakt van foto's en filmpjes en zijn documenten eenvoudig te downloaden of op te vragen. Er is een focus op passend taalniveau door geen moeilijke woorden te gebruiken, filmpjes te gebruiken en veel beeldmateriaal. • Een aantal instrumenten is specifiek gericht op werknemers, vaak iets vereenvoudigd en afgestemd op de werplek van de werknemers en de aanspreekvorm is anders. • De arbocatalogus richt zich op werkgevers en werknemers.
Implementatie	<ul style="list-style-type: none"> • In de branche-RI&E is een directe link met de verbeterchecks. • De inzet van verbetercoaches voor communicatie en ondersteuning in de bedrijven. • Jaarlijks een 'week van de veiligheid' en een congres over veiligheid. • Verbeterlijn (voor telefonisch advies). • Via de voorlichtingscampagne '5xbeter - IJzersterk voor veilig werk' en de inzet van verbetercoaches is dit instrumentarium bekend gemaakt bij werkgevers en werknemers.

Een gecombineerd pakket aan instrumenten

Met '5xbeter' ligt de focus op arbeidsomstandigheden en maken de verbeterchecks onderdeel uit van het pakket aan informatie en instrumenten. Hiermee is de arbocatalogus onderdeel van de branding '5xbeter'.

Voorbeeld van beschikbare informatie en instrumenten, gericht op fysieke belasting	
Verbetercheck Fysieke belasting	<p>Digitaal hulpmiddel waarmee bedrijven in beeld kunnen brengen of binnen hun bedrijf wordt voldaan aan regels van de Arbowet met betrekking tot fysieke belasting. Ook levert de verbetercheck een plan van aanpak met concrete oplossingen. Deze verbetercheck is erkend als onderdeel van de arbocatalogus.</p>
Toolbox Fysieke belasting	<p>Toolbox voor voorlichting van werknemers over risico's van fysieke belasting. Bevat o.a. PowerPoint-presentatie, hand-outs en toelichting.</p>
Factsheets	<p>Diverse PDF-files voor verschillende situaties en oplossingen met betrekking tot fysieke belasting.</p>
Informatiepakket	<p>Informatiepakket met brochure, buttons, stickers en posters, gericht op vermindering van fysieke belasting.</p>
Brochure Fysieke belasting	<p>Brochure met informatie en tips over fysieke belasting voor werkgevers en werknemers.</p>

Een belangrijke rol voor de verbetercoaches

De verbetercoaches spelen een belangrijke rol in de communicatie en ondersteuning in de bedrijven. Zij helpen bij het gebruiken van de tools en hiermee met het verbeteren van de arbeidsomstandigheden. Zij doen dit door bedrijfsbezoeken, telefonische en e-mailcontacten (via de verbeterlijn), toolboxmeetings binnen bedrijven en het verzorgen van workshops ter ondersteuning van werkgevers. Met de verbetercoaches wordt een impuls gegeven; het wordt praktisch en behapbaar gemaakt. Bedrijven en werknemers kunnen kosteloos gebruikmaken van de diensten van de verbetercoaches. Ze kunnen zelf contact opnemen maar ook de Inspectie SZW verwijst door.

8d. Architecten: bundelen van expertises voor de arbocatalogus

<http://www.arbocatalogusarchitecten.nl/>

Sectoromschrijving

In de architectenbranche werken bijna 7.000 hoogopgeleide werknemers in vooral middelgrote en kleinere bureaus. De gemiddelde omvang van een architectenbureau is vier werkzame personen. De architectenbranche is een creatieve sector met platte organisaties. De lijnen tussen werkgever en werknemers zijn kort.

Het doel van de arbocatalogus is om oplossingen te bieden voor problemen die er op bureaus kunnen zijn rond arbeidsomstandigheden. Zowel werkgevers als werknemers moeten wat aan deze oplossingen hebben. Daarnaast laat de arbocatalogus zien dat meerdere bureaus tegen dezelfde knelpunten aanlopen ("ik ben niet de enige"). De arbocatalogus richt zich op beeldschermwerk en werkdruk. De arbocatalogus loopt tot 2021 en is gekoppeld aan de branche-RI&E.

De afspraak is gemaakt om de arbocatalogus iedere twee jaar te actualiseren, naast updates bij veranderingen in wet- en regelgeving. In de praktijk wordt er niet met een vast moment gewerkt om aanpassingen te doen; de branche-RI&E wordt elk jaar doorlopen en dan wordt de arbocatalogus ook automatisch bekeken. Daarnaast geven de betrokken partijen elkaar seintjes als er interessante dingen zijn om aan te passen. Het gaat dan met name om kleine wijzigingen.

Betrokkenen	<ul style="list-style-type: none"> • De Stichting Fonds Architecten (SFA, werkt namens sociale partners) heeft samen met een extern adviesbureau de arbocatalogus opgesteld. • Bij het opstellen is nauw samengewerkt met de sector uitgeverijen. Qua type werkzaamheden en omstandigheden zijn er veel overeenkomsten.
Inhoud	<ul style="list-style-type: none"> • Risico's: fysieke belasting, fysieke factoren en psychosociale arbeidsbelasting. • Op de website is veel aandacht voor de vraag wat een arbocatalogus is. Daarbij wordt ook aangegeven dat de arbocatalogus niet vrijblijvend is.
Vorm en doelgroep	<ul style="list-style-type: none"> • Doelgroep zijn zowel werkgevers als werknemers. • De site bevat informatiepagina's, wetgevingspagina's, praktijkverhalen en beeldmateriaal. • De site is gericht op laagdrempeligheid: openlijk toegankelijk en in toegankelijke en normale taal geschreven. Daarnaast kunnen gebruikers met vragen terecht bij de SFA.
Implementatie	<ul style="list-style-type: none"> • Gekoppeld aan de branche-RI&E. • De SFA is een vraagbaak voor de branche. • Als PR is er een website en filmpje gemaakt over het fictieve bureau 'Van Dijk & Van Dijk'.

Bundelen van expertise en middelen met het uitgeverijbedrijf

Bij het opzetten van de arbocatalogus en de branche-RI&E heeft de architectenbranche samengewerkt met de sector uitgeverijen. De uitgeverijenbranche beschikte als eerste over de arbocatalogus en de architectenbranche heeft zich daardoor laten inspireren. Het zijn beide relatief kleine sectoren en zo konden efficiënt en effectief beide instrumenten worden vormgegeven. De architectenbranche kon er snel mee aan de slag en na de start van het traject in 2008 was eind 2009 de site online met de twee hoofdknelpunten. De arbeidsrisico's komen overeen: beeldschermwerk en werkdruk. Er werken hoogopgeleide, gedreven mensen die vaak ook eigenwijs zijn. Als ze uitvallen is het vaak voor langere duur.

De architectenbranche heeft voorafgaand aan de arbocatalogus vijf jaar onderzoek gedaan in het kader van het arboconvenant. Deze informatie is ingezet voor het opzetten van de arbocatalogus.

De arbocatalogus is opgezet als naslagwerk

Met name de RI&E wordt in de sector gebruikt; de arbocatalogus is minder bekend. De arbocatalogus is opgezet als een naslagwerk met korte teksten waarbij door middel van links extra informatie kan worden verkregen. Bij het opzetten van de arbocatalogus heeft een werkgroep meegedacht over de structuur en de wijze van navigeren.

Het fictieve bureau Van Dijk & Van Dijk

Als PR is een website en filmpje gemaakt over het fictieve bureau Van Dijk & Van Dijk, met poppetjes die vaak worden gebruikt voor het maken van maquettes. Op de website is een Top10 met tips te vinden, het filmpje sluit aan op tip nummer 1 (RSI/CANS). De naam van het bureau sluit aan op de dubbele namen die vaak voorkomen in de architectenbranche. De slogan van Van Dijk & Van Dijk: 'Houd jezelf en je bedrijf gezond, dan kun je mooie gebouwen blijven maken!'

8e. Kinderopvang: doelgroepenbeleid en het inzetten van verschillende implementatiekanalen

<http://fcb.nl/kinderopvang/arbo> en <http://fcb.nl/kinderopvang/arbocatalogus>

In de sector kinderopvang is er een grote diversiteit aan werkgevers. Er zijn veel kleine organisaties die niet zijn aangesloten bij een brancheorganisatie en arbo staat niet als belangrijk punt op de agenda van mkb-bedrijven. Hoe dient de arbocatalogus dan te worden ingevuld? Het Fonds Collectieve Belangen (FCB) heeft er op basis van contact met gebruikers voor gekozen om de arbocatalogus kinderopvang meer onderdeel te maken van de gehele informatie over arbo en om zich te richten op doelgroepen (leidinggevenden, werknemers en teams).

In de kinderopvang werken ca. 78.000 werknemers, veel in parttime banen. De meerderheid van de werknemers is jonger dan 35 jaar. De belangrijkste risico's in de kinderopvang zijn fysieke belasting, werkdruk en infectieziekten (biologische agentia). Ongewenst gedrag van ouders is als laatste arborisico toegevoegd in overleg met gebruikers.

Betrokkenen	<ul style="list-style-type: none"> • De arbocatalogus is ondergebracht bij het Fonds Collectieve Belangen (FCB, werkt namens sociale partners). • Een programmacommissie Gezond en Veilig Werken met vertegenwoordigers vanuit diverse werkgevers, vakbonden en een expert van het FCB dragen bij aan de invulling van de ondersteuning op arbogebied. • Eindgebruikers zijn geraadpleegd voor input en checks op de inhoud.
Inhoud	<ul style="list-style-type: none"> • In de arbocatalogus is opgenomen: fysieke belasting, psychosociale arbeidsbelasting (werkdruk, ongewenst gedrag van ouders), bedrijfshulpverlening en algemeen arbobeleid. • Voor elk risico is beschreven wat de wet zegt, hoe men kan meten en beoordelen, hoe men het kan aanpakken en wat hulpmiddelen zijn. Daarbij wordt gebruikgemaakt van brochures, praktijkverhalen en checklists.
Vorm en doelgroep	<ul style="list-style-type: none"> • De arbocatalogus richt zich op leidinggevenden, werknemers en teams. • De website van FCB bevat veel informatie over arbozaken. De arbocatalogus is hierin geïntegreerd. • Er wordt in de arbocatalogus veel gebruikgemaakt van voorbeeldtekeningen, symbolen en foto's van werknemers in de praktijk.
Implementatie	<ul style="list-style-type: none"> • Gekoppeld aan de branche-RI&E, de Risicomonitor. • Daarnaast worden er diverse kanalen ingezet om arbobeleid te implementeren zoals een communicatiecampagne op werkgevers- en werknemersniveau, inzet van werkveldadviseurs, nieuwsbrieven, trainingen, bijeenkomsten en pilots.

Aansluiting bij de praktijk door doelgroepenbeleid

Verschillende doelgroepen hebben verschillende behoeften en motivaties. De arbocatalogus in de kinderopvang is net vernieuwd en geschreven vanuit de doelgroepen. De eerste arbocatalogus is opgesteld op basis van de arboconventanten en met name geschreven door beleidsmakers en deskundigen. Deze arbocatalogus is geëvalueerd tijdens gebruikersbijeenkomsten. Daaruit bleek dat er weinig bekendheid was en dat het lastig was om iets over een bepaald onderwerp te vinden. Daarnaast gaven gebruikers aan dat er te veel informatie was.

Om de arbocatalogus beter op de behoefte van de gebruikers te laten aansluiten, is geïnteriseerd wat gebruikers nodig hebben: makkelijk te doorzoeken, geen grote lappen tekst en doelgroepenbeleid. Daarnaast is de arbocatalogus op verzoek van de gebruikers nu een onderdeel van alle informatie die FCB aanbiedt over arbo.

De arbocatalogus is verder modulair opgebouwd en makkelijk te scannen en bevat informatie voor de verschillende doelgroepen. Ook de communicatie is ingericht op doelgroepen: wat spreekt wie aan en wie heeft welke info nodig? Zo is er een filmpje dat doelgroepen aanspreekt op de eigen verantwoordelijkheid en krijgen leidinggevenden trainingen over verzuim met een acteur.

Implementatie: veel verschillende kanalen inzetten en verbindingen leggen

FCB zet veel kanalen in om arbobeleid te implementeren. Het ontwikkelen en uitvoeren van arbobeleid loopt bij werkgevers vaak vast op implementatie en evaluatie. Om die reden is er veel aandacht voor informatie, instrumenten en ondersteuning vanuit FCB voor de implementatie en borging in de organisatie. Arbobewustzijn moet ingebed zijn in het dagelijkse werk.

Voorbeelden van de kanalen die FCB inzet zijn advertenties in vakbladen, aanwezig zijn op beurzen, inzet van werkveldadviseurs, een helpdesk, RI&E-ondersteuning via beurzen, trainingen voor leidinggevenden, het organiseren van een

arbodag, ontwikkelen van instrumenten als het werkdrukspel en de methode 'plezier in uitvoering'. Ook worden binnen thema's verbindingen gelegd zoals gezondheid betrekken bij regiobijeenkomsten over loopbaanontwikkeling.

COLOFON

De in 1945 opgerichte Stichting van de Arbeid is een (privaatrechtelijk) landelijk overlegorgaan van de centrale organisaties van werkgevers en werknemers in Nederland. Thans zijn in de Stichting vertegenwoordigd de Vereniging VNONCW (VNO-NCW), de Koninklijke Vereniging MKB-Nederland (MKB), de Federatie Land- en Tuinbouworganisatie Nederland (LTO), de Federatie Nederlandse Vakbeweging (FNV), het Christelijk Nationaal Vakverbond (CNV), de Vakcentrale Voor Professionals (VCP).

Uitgave:

Stichting van de Arbeid
Bezuidenhoutseweg 60
Postbus 90405
2509 LK DEN HAAG
tel.: 070 - 3 499 577
fax: 070 - 3 499 796
e-mail: info@stvda.nl
<http://www.stvda.nl>

Deze handreiking is uitgevoerd door:

Lisette Douw (Basis & Beleid organisatieadviseurs), Marieke van Essen (a-advies) en Mariska Stuivenberg (Basis & Beleid organisatieadviseurs).

a-advies BASIS BELEID

Ontwerp en druk: Huisdrukkerij SER
© 2015, Stichting van de Arbeid

Voorwoord	Samenvatting	1. Introductie	2. Algemene randvoorwaarden	3. Totstandkoming en onderhoud
4. Inhoud	5. Vorm	6. Doelgroepen	7. Implementatie	8. Lessen en voorbeelden
8a. Hoveniers	8b. Schoonmaak- en glazenwassers	8c. Metaalbewerking	8d. Architecten	8e. Kinderopvang